МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ
арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч - ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета а орган. Орган Чечено - Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР.

№ 25 (2650)
КIиранди
25
март
1962 шу
Мах 2 кеп.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои партийни а советски а организацей терко тIайохийт производственни управленей кулгалхой, специалисташ, кхыбола болхлой хьалхарча деношке а денз юртбоахама продукташ дукхагIа яхара КПСС ЦК Пленумо белгалдаь гIулакхаш кхоачашдар духьа хьинарера къовсам лоаттабе оарцагIбахара.

ЮРТА БОАХАМА УПРАВЛЕНИ ЭРГАЯККХАРАХ

КПСС ЦК мартовски Пленумо белгалдаьккхар юрта боахама управлене хIанз йолаш йола структура дегIадаьхкача дIадехаршта маэшшара ца хилар, социалистически юрта боахаме йолаш йолча торонех бизза пайда эцилга юхадетташ а овлан тIара эргаяккханза яргIйоацаш а я из. Ше мадарра аьлча мехка чухь йолаш яц юрта боахама бокъонца кулгалдеш, производствои заготовкаши вIаштIехьйоахаш, колхозаштеи совхозаштеи эшача хIамашта кIоаргга дух тIа йоалаш, лаьттах а, техниках а, производства кхыча кхоачамех а дикагIа пайда эцилга деш йола орган.

Юртбоахама органаш эргаяхара даькъе белггалара болх баьб укх тIеххьарча хана КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои. Хийца эргаяьккхар ший теркам юртбоахама Iилмеи юртбоахама образовании дегIайоалаяра, Iилманнеи дикагIа йолча практиканеи карагIдаьннараш шерра производствана юкъедахьара тIабахийта йола юрта боахама Министерство. Министерства системана юкъера дIакъоастаяьй «Союзсельхозтехника». Хийца эргаяьккхай заготовительни аппарат.

Цхьабакъда, юртбоахама органаш хийца эргаяхар производства сферах, юкъарчал доаццаш колхозаштеи совхозаштеи кулгалдара дешаех хьокхалуш хиннадац. ХIаьта из керттердар да. Юрта боахама кулгалдара хьакъехьарча шоай балха тIехь хIара колхозаи совхозаи тIакхоачаш, хIара боахамерча торонех мамогга дикагIа пайда эцара хьинаре тIакхувш хила еза партийни организацеш, советски юртбоахамеи органаш.

Колхозийи совхозийи производственни балха кулгалдара дешаш эггара хьалхарча плане лоаттаде деза. КПСС ЦК Пленумо динза даргдоацаш лаьрхIад юрта боахама управлени овлан тIара эргайоаккхилга, из производствана гарга хьолга, хаьддаи оперативнии хулийтилга. Пленума решенеша маяххара хьае еза планаш уттаергйола, юртбоахама продукташ йоахилгеи уж кийчъелгеи мишта лел тIахьожам лоаттабергбола, хIара колхозеи совхозеи производство вIаштIехьъяккхара хьинаре гIодергдола, юрта боахама продукташца мохк Iалашбара гIулакха бехктокхаме хургйола юрта боахама управлене органаш.

КПСС ЦК Пленумо баь «Коммунизм хьалъяра хIанзара этапи юрта боахама деш дола кулгал тоадара партена хьалхашка латта декхараши» яха соцам кхоачашбара КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои соцам бу:

1962-ча ШЕРА 22-ча МАРТА КПСС ЦК-и СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТОИ БАЬ СОЦАМ

КОЛХОЗНО-СОВХОЗНИ Е СОВХОЗНО - КОЛХОЗНИ ТЕРРИТОРИАЛЬНИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНЕЕХ

1. Областашка, краяшка, республикашка хьайойла юртбоахама производствана кулгалдара йола колхозно-совхозни (е совхозно-колхозни, цу территоре тIа тIехйола боахама форма малагIа я хьежжа — колхозаш е совхозаш) территориальни производственни управленеш.

Территориальни производственни управлени вIашагIйолл, колхозийи совхозийи дукхалга, производстваи хьаэцаш йолча продукцеи боарамга, экономически территориальнии кхыча башхалонашка хьежжа, массехк район чу а лоацаш. Къаьстта ший тайпара хьалаш долча метте цхьан административни районе а вIашагIйолла йиш я производственни управлени.

Юрта боахама деш дола кулгал овлан тIара тоадара керттера гIулакх из хиларах тарра, КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои къаьстта доккха маIан долаш лоархI производственни управленеш хьаелга. Территориальни производственни управленей беррига болх тIаберзабаь хила беза юрта боахама продукташ йоахилга алсамдаккхара, паччахьалкхен закупкай планаш кхоачашъелга, колхозашкеи совхозашкеи эшшаш йола паччахьалкхен резерваши фондаши хулийтилга дувцилга йоаццаш Iалаш а деш.

2. Колхозно-совхозни е совхозно - колхозни территориальни производственни управленешта тIадуллалда:

юрта боахама хьакъехьара, юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи хьакъехьара партеи правительстваи решенеш кхоачашъяри цунна тIахьожам лоаттабари, паччахьалкхен дисциплина чIоагIа лелаяр вIаштIехьдоаккхилга;

юрта боахама продукташ яхари кийчъяри вIаштIехьдаккхара кулгалделга, производстваи паччахьалкхен закупкайи планаш хIара колхозои совхозои кхоачашъяр Iалашделга;

юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи даькъе планаш уттаелга, учети отчетносты лелаелга, колхозийи совхозийи производственно - финансови планашкеи шера йолча отчеташкеи хьежилга;

лаьттанцарча балхашта пайданагIа йола системаш а, хIаьта иштта оахама хIара гектара тIара мамогга дукхагIа продукци яккха торо хулийташ йола, оахача лаьттай толашагIа йола структура кийч а яь юкъейоалаелга;

колхозашкеи совхозашкеи техникахи производства кхыча кхоачамехи лаккха овсарле йолаш пайда эцилга вIаштIехьдоаккхилга;

дIадувча фуна гIулакх вIаштIехьдоаккхилга, геттара дикача ший фуца колхозаши совхозаши Iалашъяь хилара тIахьожам лоаттабелга, юртбоахама культураш лазарехи царна зе деш йолча садоахкача хIамаехи лораяра кулгалделга;

хьажкIаш, шекара свеклаш, горохаш, бобаш, иштта дика хьувкъа кхыйола культураш дуккха дIаера чотах хьайбашта шортта доакъар хургдолаш хIара колхозеи совхозеи чIоагIа доакъара база хьаяр вIаштIехьдоаккхилга;

массе тайпа хьайбаши оалхазараши дебари цар продуктивность совъялари Iалашделга, хьайбашцара племенной болхи ветеринарни гIулакхи вIаштIехьдоаккхилга;

колхозаши совхозаши организационно - боахама чIоагIъяраи дуккха продукци луш а пайда боалаш а йола юртбоахама предприятеш царех яраи де деза гIулакхаш делга; колхозий юкъарча предприятештеи организацештеи кулгалделга;

юрта боахама продукташтеи бедалаи контрактаци яра колхозащцеи совхозащцеи договораш дар, дIаэцаш йолча юртбоахама продуктайи бедалеи дукхал а дикал а приемни пункташеи предприятешеи нийса лоархIий а, хIаьта иштта колхозащцеи совхозащцеи еш йола расчеташ нийсеи ший ханнахьеи йой а тIахьожам лоаттабар вIаштIехьдоаккхилга;

юртбоахама артела Устави колхозни производства управлене демократически лардаши телха ца яйтара, колхозхой шоайи общественнии хьашташ вIаши нийса тардеш леладара тIахьожам лоаттабар Iалашделга;

колхозашкеи, совхозашкеи контрольно - ревизионни болх лелабелга, зуламехи цар рузкъа лечкъадарахи колхозаши совхозаши лораелга.

Территориальни производственни колхозно-совхозни е совхозно - колхозни управлене, республика компарте ЦК, парте обкома, крайкома парторга керттера декхар — колхозашкеи совхозашкеи производство, нормировани, къахьегамах луш дар нийса вIаштIехьдаккхар, колхоза производства дерригача доакъошка къахьегамах дополнительно луш дари совхоза производства дерригача доакъошка къахьегамах лучун аккордно - премиальни системеи шерра юкъейоалаяр. Юрта боахама кулгалде хьакъ долча вай ерригача кадраша кхетаде деза, колхозхойи совхозий болхлойи, юрта боахама специалистий дукхагIа ялат, дулх, шура, кхыйола продукташ яхара бола материальни безам хилар чIоагIделга юрта боахам толамца дегIабоалабара лоархIамегIа дола гIулакх хилар.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советои колхозашка къахьегамах дополнительно луш дари совхозашка къахьегамах аккордно-премиальни луш дари лерхI колхозаши совхозаши хьалъяра, колхозашкеи совхозашкеи къахьегама овсарле лакхъяра, юрта боахама даькъе КПСС ЦК мартовски Пленумо оттадаь декхараш толамца кхоачашдара лоархIамегIа дола дош санна.

Территориальни производственни управлени декхарийла я Iилманна карагIдаьннар, опорно-хьокхама а кхыдолча дикагIа долча боахамий а опыт шерра производствана юкъекхахьа, цу ларда тIа ерригача колхозашкеи совхозашкеи юртбоахама культураш хьувкъаяри, хьайбай продуктивность хадданза лакхъелгеи Iалаш а деш.

Территориальни производственни колхозно-совхозни е совхозно - колхозни управленей балха керттера дарех цхьа декхар да колхозаши совхозаши кадращца чIоагIъелга, колхозийи совхозийи кулгалду кадраши специалисташи къоастабелга, кадрашта дикагIа йола балха методаш Iомаелга. Управленеш декхарийла я цхьатарра климатическии почвеннии хьалаш доллашехь а хIара единицага дIабохийтача къахьегамах хьахулаш дар тайп-тайпара а долаш колхозаши совхозаши йолаш хилар санна йола эхь дола явлени сихагIа дIаяккхар ший данза даргдоацар лархIа, эсалеи юккъереи колхозаши совхозаши хьалха латтарий боарам тIа кхоачаеш лакхъелга чакхдаккха.

Территориальни производственни управленеш бюрократически органаш а йоацаш оперативни хила еза, уж декхарийла я эггара хьалха шоай низ организационнии производственнии гIулакхаш эсала долчахьа тIаберзабе, вешта аьлча эсала колхозаши совхозаши чIоагIъе, дийнача организаторски балхаца ший ханнахьа царна эша новкъостал де. Совхозашкеи колхозашкеи юкъарчал доаццаш бригадашкеи отделенешкеи инспектораш-организатораш а кхыбола юрта боахама специалисташ а ахийта, производстваи заготовкайи дешаш моттигашка къоастадергдолаш.

3. Территориальни производственни колхозно - совхозни управленешка производстваи заготовкайи планаш кхоачашъелга вIаштIехьдаккхара колхозаштеи совхозаштеи тIахьожам лоаттабеши царна новкъостал деши бола, цхьа хоадам боллаш йолча колхозаштеи совхозаштеи дIатIачIоагIбаь бола инспектораш - организатораш хулийтилга оттаде.

Инспекторий - организаторий керттера декхараш хила деза:

— колхоза правленешкеи совхоза директоргеи гIолла юртбоахама продукташи бедали яккхара а паччахьалкхенга йохкара а планаш кхоачашъелга вIаштIехьдаккхар, контрактаце договорошка хьежжа;

— колхозийи совхозийи юртбоахама производство дIахо дегIайоалаяра хьалаши перспективаши йовзар, юртбоахама производство тоаяра хьакъехьарча дешашта йола хьалха латтача колхозашкеи совхозашкеи боахам лелабара конкретни масалашцеи образецашцеи рекомендацеш кийчъяр;

— заготовительни органашца цхьана юртбоахама продукташтеи бедалаи колхозащцеи совхозащцеи контрактаце договораш делга, контрактаце договораш кхоачашдара тIахьожам лоаттабелга вIаштIехьдаккхар.

Инспектора-организатора йиш яц колхоза председатела е совхоза директора де дезар шийна хьатIаийде. Боахама производственнии, финансовии, экономически хьалашта юкъарчал доаццаш бехктокхаме я колхозий правленеши совхозий директораши производственни дешаш къоастадара юххера дош ала дезараш уж ба.

Инспектораш - организатораш шоай болх бе декхарийла ба опорно-хьокхама боахамашца, опытни станцешца, Iилма - тохкама учрежденешца айхха бувзам а болаш. Нагахьа санна эшаш хуле юртбоахама продукташ йоахилгеи заготовкаш елгеи вIаштIехьдаккхара хьакъехьарча дешашта консультацеш е цар е кхыча организацей специалисташ юкъеоза а йиш я цар.

Шоашта тIадехка декхараш толамца кхоачашдара инспектораш - организатораш дукхагIа йолча хана юкъарчал доацаш колхозашка, совхозашка, бригадашка, фермашка хила беза.

4. Территориальни производственни колхозно-совхозни управленешка хиланза баргбоацаш лархIа колхозийи совхозийи юххьанцарча партийни организацешта организаторскии массово-политически болх беча, ший ханнахьа юртбоахама продукташ яхареи заготовкаш яреи планаш кхоачашъяра колхозхоштеи совхозий болхлоштеи юкъе социалистически яхь вIашагIйоллача новкъостал дергдола, шоашца инструкторий группаш а йолаш бола союзни республикай компартей ЦК, парте крайкомий, обкомий парторгаш. Союзни республика компарте ЦК, парте крайкома, обкома парторго ший болх бу парте районни комитеташца айхха бувзам а болаш.

5. Территориальни производственни колхозно-совхозни управлене хила веза иштта республика комсомола ЦК, комсомола крайкома, обкома комсорг а шийца инструкторий группа а йолаш. Комсорга керттера декхар да кагирхой кхетабара, уж производстве хьинаре дакъа лаца юкъеозара, партеи правительстваи колхозаштеи совхозаштеи хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде кагирхой оарцагIбахара колхозийи совхозийи комсомольски организацешта новкъостал дар.

6. Нийса лоархIалда территориальни производственни управленешка парте обкомий, облисполкомий, автономни республикай Министрий Советий, парте крайкомий, крайисполкомий, союзни республикай компартей ЦК-аи министрий Советий (областаш йоацача) районий юкъара газеташ вIашагIдохкилга.

7. Территориальни производственни управленеша колхозаштеи совхозаштеи деш дола доал демократически наькъаца делга оттадолда, цу гIулакха вIашагIйоллийла производственни управлене совет, состав иштта а йолаш: производственно-территориальни управлене начальник — из совета председатель хургва; союзни республика компарте ЦК, парте крайкома, обкома парторг; республика комсомола ЦК, комсомола крайкома, обкома комсорг; колхозий председателаши совхозий директораши; парте райкомий хьалхара секретараши райисполкомий председателаши; «Сельхозтехника» отделеней управляющеш.

Юрта боахама продукташ яхареи кийчъяреи, колхозийи совхозийи экономика дегIайоалаяреи чIоагIъяреи, къахьегам вIаштIехьбаккхареи цох доагIар дIадалареи керттерча дешашка хьажараи къоастадараи кхаь бетта цкъа дукха хьалхеи тIехьеи йоацаш совет гулъю. Совето оттаяь предложенеш кхоачашъю производственни колхозно - совхозни управлене. Территориальни производственни колхозно-совхозни управлене совета состав чIоагIъю парте обкомои крайкомои, къахьегамхой депутатий Совета областнойи краевойи исполкомо, автономни республика Министрий Совето, союзни республика (областаш йоацача) компарте ЦК, Министрий Совето.

8. Территориальни производственни колхозно - совхозни управленеш хьахиларца дIайоахийла районниийи (районий юкъареи) закупкашта йола паччахьалкхен инспекцеш, совхозий районнии (районий юкъареи) тресташ. Керда вIашагIйохкача территориальни производственни управленешка дIалойла совхозаш, районни ветеринарни лечебницаш, контрольно - семеннойи агрохимически лаборатореш, племенной балхеи хьайбашта искусственни осеменени яреи станцеш, инкубаторно-птицеводчески станцеш, лазарехи юрта боахама культурашта зуламерча садоахкача хIамаехи дIайийна хIамаш лораяра отрядаши пункташи.

9. Республикашкеи, краяшкеи, областашкеи вIашагIйохкача территориальни производственни колхозно-совхозни управленешка хьежжа «Союзсельхозтехника» сети районнийи районашта юкъареи контораши дIанийсъяр тIадуллалда союзни республикай компартей ЦК, Министрий Советашта, «Союзсельхозтехника» яхача ерригсоюзни объединенена.

10. Колхозашкеи совхозашкеи юрта боахама продукташ яхараи ийяраи планировани яра гIулакх территориальни производственни колхозно - совхозни управленешта тIадилларца, 1955 шера 9 марта арабаьннача № 454 йолча КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцама 2-гIа пункт юкъ-юкъе хувца а хувцаш, оттадолда, областаш йоацача союзни республикай Министрий Советаша, хIаьта иштта автономни республикай Министрий Советаша, крайисполкомаша, облисполкомаша, де дезарий боарамаш белгал а доахаш оттаяь юрта боахам дегIабоалабара планаш территориальни производственни колхозно-совхозни управленешка дIакхоачийташ хилар. Низ боацаш лоархIалба 1955 шера 9 марта арабаьннача № 454 йолча КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцама 3-гIа пункт.

ОБЛАСТАШКАРА, КРАЯШКАРА, АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАШКАРА ЮРТА БОАХАМА УПРАВЛЕНЕ ОРГАНАШ

11. Областашка, краяшка, автономни республикашка хьайойла юрта боахама йола комитеташ.

Юрта боахама йолча комитета керте отта веза парте обкома, крайкома хьалхара секретарь. Комитета юкъеболх: облисполкома, крайисполкома, автономни республика Министрий Совета председатела юрта боахама гIулакхаш леладеш вола хьалхара заместитель, — из ва областной, краевой управлене начальник а; юрта боахама продукташ яхареи кийчъяреи министр; парте обкома, крайкома юртбоахама отдела заведующи; «Сельхозтехника» объединене председатель; областной, краевой, республикански опытни станце директор; областной, краевой, республикански хина боахама управлене начальник (хина боахама управленеш йолча областашка, краяшка, автономни республикашка).

Областной (краевой, республикански) юрта боахама йолча комитето:

— вIашагIдолл юрта боахамеи заготовкайи дешаех йола партеи правительстваи решенеш кхоачашъелга, колхозаш, совхозаш, заготовительни организацеш юртбоахама продукташ яхареи эцареи планаш кхоачашъяра йола паччахьалкхен дисциплина чакхъяккхара тIахьожам лоаттабу;

— бехктокхаме ба юрта боахам областе (крае, республике) дегIабоалабара, юртбоахама продукташи бедали йоахилга, кийчъелга, лораелга лакхдара.

12. Динза даргдоацаш лоархIалда:

областашка, краяшка, автономни республикашка юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи управленеш (министерстваш) хьаелга. Управленена (министерствана) керте отта веза обл(край) исполкома, автономни республика Министрий Совета председатела хьалхара заместитель;

областашкара, краяшкара дIайоахийла юрта боахама управленеш, заготовкай управленеши совхозий тресташи (цхьайолча специализированни тресташкара дIаиккхача), хIаьта автономни республикашкара юрта боахама министерстваш, заготовкай управленеш, совхозий министерстваш е управленеш;

керда вIашагIйохкача управленешкеи юрта боахама продукташ йоахача, кийчъеча министерствашкеи дIалулда республика юрта боахама министерства карара фу леладара дешаш (селекцегара, элита гидаккхаргара, ялатийи даьтта доахача культураи хьалхарча репродукцегара дIаиккхача), растенеш лораяра, племенной гIулакха, ветеринаре, почва а лаьтта леладелга а лорадареи тоадареи дешаш.

13. Юрта боахама йолча областной, краевой, республикански (АССР) комитета кара я юртбоахама продукташ яхара, кийчъяра областной, краевой управленеш, юртбоахама продукташ яхара, кийчъяра министерство, «Сельхозтехника» объединени, опытни станцеш, юрта боахамеи заготовкайи хьакъехьара мероприятеш кхоачашъеш йола кхы мел йола организацеш.

СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАШКАРА ЮРТА БОАХАМА УПРАВЛЕНЕ ОРГАНАШ

14. Союзни республикашка хьайойла юртбоахама йола комитеташ.

Юртбоахама йолча комитета керте латташ хила веза союзни республика компарте ЦК хьалхара секретарь. Комитета чубоагIа: юртбоахама дешаш леладеш вола республика Министрий Совета председатела хьалхара заместитель, - хIаьта юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи министр а из хургва; союзни республика компарте ЦК юртбоахама отдела заведующи; «Сельхозтехника» республикански объединене председатель; юртбоахама министр; юрта боахама вола республика Госплана председатела заместитель (е республика Госплана юрта боахама отдела заведующи); хина боахама паччахьалкхен комитета председатель е министр (хина боахама комитеташ е министерстваш йолча республикашка).

Союзни республика юртбоахама йолча комитета тIадуллалда:

— юрта боахамеи заготовкайи хьакъехьа партеи правительстваи яь решенеш кхоачашъяр вIаштIехьдоаккхилга;

— республика юртбоахам дегIабоалабараи юртбоахама продукташца мехка хьашташ дизза Iалашдараи гIулакха юкъе хIара республико шийгара доагIа дакъа лоацаргдолаш ялат, хьайбай продукташ, гета, коартолаш, баьца даараш, чай, комараш, комсаш, цитрусови, иштта кхыйола а культураш яхараи кийчъяраи уж бехктокхаме хургйола гIулакх.

Республика юртбоахама йолча комитето йоаггIаш йола предложенеш оттаю союзни республика компарте ЦК-анеи Министрий Советаи хьалхашка.

15. Союзни республикашка республика Министрий Совета председатела хьалхара заместитель керте а латташ йола юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи министерстваш вIашагIйохкилгеи, цунца дийзза союзни республикашкара заготовкай министерстваши, совхозий керттера управленеши министерстваши дIайоахилгеи нийса лоархIалда.

16. Союзни республикай компарте ЦК-аштеи, Министрий Советаштеи тIадуллалда производственни колхозно-совхозни управленеехи юртбоахама йолча комитетехи моттигерча хьалашка хьежжа йола положенеш вIаштIехьа а яьха КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи хьачулулга.

ЮРТА БОАХАМА ЙОЛЧА СОЮЗНИ КОМИТЕТА ХЬАКЪЕХЬА

17. Юрта боахама йола союзни комитет вIашагIйоллийла.

Юрта боахама йолча союзни комитета укх тайпара состав хийла: комитета председатель — СССР Министрий Совета Председатела заместитель, комитета членаш — КПСС ЦК союзни республикашта йолча юртбоахама отдела заведующи, заготовкашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатель, СССР юрта боахама министр, «Сельхозтехника» яхача ерригсоюзни объединене председатель, СССР Госплана председатела заместитель, СССР Госэкономсовета председатела заместитель.

Комитета керттера функци лоархIийла — юрта боахама дешай хьакъехьара партеи правительстваи директиваш центре а моттигашка а мишта кхоачашъю хьожаш оперативни проверка вIаштIехьйоаккхилга. Союзни комитета уйла къаьстта тIаерзае еза юрта боахама продукташ йоахилга а уж кийчъяра йола паччахьалкхен заданеш республикаша, краяша, областаша кхоачашъелга а мишта лел ховргдолаш тIахьожам лоаттабара.

Юрта боахама йолча союзни комитета укх тайпара керттера декхараш тIадохкалда:

юртбоахама продукташи бедали яхараи паччахьалкхено ийяраи йолча планашка, цу продукцех пайда эцараи мехка мел эш а хьожаш паччахьалкхен резерваш Iоаяраи йолча планашка хьожилга;

юрта боахама трактораш, юртбоахама машинаш, удобренеш, ядохимикаташ, гербицидаш, кхыйола материально-технически средстваш мел эш хьожилга;

юрта боахама хьожаяь материально-технически средстваш хьаяреи дIаекъареи планашка, юрта боахамга йохийтача капитальни вложенейи цига хьалъеча гIишлойи планашка хьожилга;

юртбоахама производство дегIайоалаяреи юртбоахама продукташ дукхагIа кийчъяреи перспективай, юрта боахама экономикаи специализацеи, колхознии совхознии строительства, къахьегам вIаштIехьбаккхареи цунах мах телареи, колхознии совхознии производствана доал дара демократически лардаш дегIайоалаяреи кхоачашъяреи дешашка хьожилга;

лакхареи юкъереи квалификаци йола специалисташ, хIаьта иштта колхозийи совхозийи массови кадраш а юрта боахама мел эш хьожилга;

юртбоахама производства Iилмани техникаи лоархIамегIарча проблемашка хьожилга;

колхозаштеи совхозаштеи трактораш, комбайнаш, автомобилаш, юртбоахама машинаш, запасной оатхалаш, доагор, минеральни удобренеш, гербицидаш, ядохимикаташ, гIишлой материалаш, кхыйола материально-технически средстваш телара планаш промышленносто кхоачаш мишта ю ховргдолаш тIахьожам лоаттабелга.

Юрта боахама йолча союзни комитета бокъо луйла йоаггIаш йолча министерствай, ведомствай, совнархозий, кхыча организацей кулгалхоша оттаяьча, юрта боахама продукташ яхараи кийчъяраи йолча, юрта боахама машинаш, материалаш, оборудовани лоаттаяра, хIаьта иштта юртбоахама продукташ дIайийраи чакхъяхараи йола планаш а заданеш а цар мишта кхоачашъяьй хойташ йолча отчеташка шоай заседанешка ладувгIа.

Цу дешай хьакъехьа оттае йоаггIаш йола предложенеш отта а йийя союзни комитето КПСС ЦК, СССР Министрий Совете дIачулу.

18. Союзни республикай компартей ЦК-аши союзни республикай Министрий Советаши декхарийла йойла:

а) управлене органашкеи совхозий тресташкеи йолаш йолча административно-управленчески персонала дукхалгеи цун алапе фондашкеи хьежжа, кхыметтел цхьадолча даькъе кIезигъе езилга а ховш, производстваи заготовкайи аппарат хувцеи вIашагIйоллеи;

б) территориальни производственни управленешкеи инспекторий - организаторий гIулакхаш тIеи балха бахийта политически кхетам дика бола, юрта боахамеи заготовкашкеи организаторски болх баь кхоачам хиллал опыт йола, кердадар, хьалха латтар, прогрессивни дар производствана юкъекхухьилга Iалашде а юрта боахамаи заготовкаштеи деш дола кулгал овлангара денз тоаде а ховргдола специалисташ (агрономаш, зоотехникаш, инженераш, экономисташ) хьахоржилгеи дIахьежабелгеи Iалашде.

Производственни управленеш вIашагIйохкийла парте районни комитеташка, райисполкомашка, кхыча партийни советскии органашка, закупкашта йолча паччахьалкхен инспекцешка, совхозий тресташка, юрта боахама, совхозийи заготовкайи областной управленешка, заготовкай министерствашка, совхозий керттерча управленешкеи союзни республикай министерствашкеи йолаш йолча кадрай чотах.

Территориальни производственни управленешкарча болхлой материальни безам совбаккхар духьа юртбоахама продукташ яхареи эцареи планаш кхоачаш а тIеххкхоачаш а ярах премеш телилга юкъедоаладолда.

Юрта боахама йолча союзни комитето, къахьегамеи алапеи дешашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитето, СССР Министрий Совета Паччахьалкхен заготовкай комитето, СССР Госплано, СССР финансай Министерства, ВЦСПС отта а яь СССР Министрий Совете хьачулуйла территориальни производственни управленешкарча болхлошта премеш телара йолча порядка хьакъехьара предложенеш.

19. Территориальни производственни управленеш яхкарца дувзаденна СССР ЦСУ-на тIадуллалда СССР ЦСУ органашка хIанзалца хиннача штаташка хьежжа районий юкъара паччахьалкхен статистика инспектураш яхкара хьакъехьа оттаяь предложенеш СССР Министрий Совете хьачулулга.

* *

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои партийни а советски а организацей терко тIайохийт производственни управленей кулгалхой, специалисташ, кхыбола болхлой хьалхарча деношке а денз юртбоахама продукташ дукхагIа яхара КПСС ЦК Пленумо белгалдаь гIулакхаш кхоачашдар духьа хьинарера къовсам лоаттабе оарцагIбахара. Укх бIаьсти хIамаш дIадовча хана а дIадувча лаьттан структура хувцара, лаьттах, техниках эффект дукхагIа йолаш пайда эцара, хIанз йолаш йолча техникаца балхаш дукха а дикагIа дара чотах юртбоахама продукташ дикка совгIа яхара колхозаштеи совхозаштеи новкъостал де декхарийла я производственни управленеш.

КПСС Центральни Комитет
СССР Министрий Совет

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленум

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ, БЕРРИГА НИЗ—КПСС ЦК

„Юрта боахам дIахо чIоаггIа дегIабоалабар—из ерригача парте, дерригача халкъа низаща, советски строя ерригача чIоагIаленца вай кхоачашде деза коммунизма лоархIамера декхар да“

(Колхозхошка, совхозий болхлошка, юрта боахама специалисташка, Iилмахошка, промышленноста болхлошка, коммунисташка, комсомольцашка, Советски Союза берригача къахьегамхошка КПСС Центральни Комитето даьча Кхайкарал тIара).

«КПСС ЦК мартовски Пленума итогаши республика юрта боахама деш дола кулгал тоадара хьакъехьара областной партийни организаце декхараши» яха доклад йир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. **А. С. Трофимова.**

Массане а цхьатарра бокъонаш йолаши нийсхони строй а лоархIаш, общества производительни низаш цIаккха а ца хиннача тайпара дегIадаьхкаи къахьегамхой хьал-торо эггара дикагIа тоаеннеи йола адамаш дегIадахкара фаза а лоархIаш ювц вай парте ший Программа тIа коммунизм, аьлар цо.

Цхьабакъда, коммунизм хьалъяра, хадданза дегIауха эггара дикагIа йола промышленность йиша ца Iеш, геттара чIоагIа дегIабена юрта боахам а эш.

КПСС ЦК мартовски Пленуме новкъоста Н. С. Хрущева яьча «Коммунизм хьалъяра хIанзара этапи юрта боахама деш дола кулгал тоадара партена хьалхашка латта декхараши» яхача доклада тIа кIоаргга анализ яьй юрта боахамерча гIулакхий хьала, хьахьекхад коммунизм хьалъяра толам балара экономика из дакъа мел боккха лоархIам болаш да, хьагучаяьхай юрта боахам дегIабара перспективаш, наькъаш, торонаш. Юрта боахама деррига доакъош кхы дIахо а дегIадоаладара даькъера парте XXII съезда исторически решенеши КПСС керда Программеи практически кхоачашъяра тIехьатетта йиш йоацаш а чIоагIа лоархIаме а дола гIулакхаш белгалдоахаш бола соцам тIайицар Пленумо.

— Майрра ала йиш я, — белгалдоаккх нов. Трофимова, — Центральни Комитета Пленум боккъонца исторически лоархIам болаш хургхилар, коммунистически общество шортта долаш хилийтара цо шерра никъ хьабеллаш хилар.

Укх тIеххьарча шерашка партеи цун ленински Центральни Комитетои хоадамболлаш дола гIулакхаш чакхдаьхад юрта боахам тоабара, йоах дIахо докладчика. Цох беркат даьннад колхозийи совхозийи балха: дикка алсамдаьннад юртбоахама продукташ йоахилгеи кийчъелгеи. Целинниии аханза даьдаи 42 миллион гектар лаьтта кара а дерзадаь сийлахь-йоккха къахьегама подвиг яьй советски халкъо. Из бахьан долаш хIанз мехко шера доаккхаш дола ялат 8—8,5 миллиард пунтага дIакхаьчад, 1953-ча шера 5 миллиард пунт мара ца хиннача метте. 26 миллион бежани 33 миллион хьакхеи тIакхийттай. Цунах хетта дикка алсамъяьннай паччахьалкхено эцаши бахача накага йохкаши йола лоархIамера кхачан продукташ.

Цхьабакъда, из ишта дале а, парте чIоаггIа критика ю юрта боахамерча гIулакхий хьала, майрра хьагучадоах кхоачамбоацараш. Цу кхоачамбоацарех да: цкъа-дале, ший торонашкеи тIа-тIа совдувлача мехкарча бахархой хьашташта эшшача боарамахи юрта боахам дегIаухаш ца хилар. 1953-ча шера денз 29 миллион саг тIакхийттаб бахархой, цу даькъе 28 миллион саг городашка а кхеташ. Бахархой аханч доходаш цу юкъагIа 87 процент тIакхийттай, е 42 миллиард сом; шозлагIа-дале, юрта боахама даькъе кхоачашъеш яц ворхI шера план, чIоаггIа оарцагIдала дезаш гIулакх да из.

Юрта боахама даькъе ворхI шера план кхоачашъелга дика ца леладарах Пленумо чIоаггIа критика йир республикашта, краяшта, областашта. ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да Нохч-ГIалгIайчен юрта боахам дегIабоалабара даькъе а. Ала деза, белгалдаьккхар докладчика, вай цхьанне а бокъо яц хьалха санна балхаш де, цхьаккха тайпа а иждивенчество хилийта йиш яц. ДIадехараш хадданза дегIаухаргда. ХIанз массане а цхьатарра хьинаре дакъа лаца деза коммунизм хьалъяра хьакъехьарча юкъарча гIулакха.

Мехка юрта боахам дегIабара юкъе цIенхаштта кхоачамбоацараш хилара бахьан малагIа да? Мартовски Пленумо жоп делар цу хаттара. Семилетка хьалхарча кхаь шера юртбоахама продукташ яхара йола заданеш во кхоачашъяра бахьан да юрта боахама доал дара юкъе доккхий кхоачамбоацараш хилар. Эггара хьалхарча аргIанна цун бахьан да юрта боахамера организаторски болх лаьрххIа тоабанза баргбоацилга дуккхача партийни болхлоша кхетадаь ца хилар, лаьттах пайда дикагIа эцара де дезар цар ханнахьа даь ца хилар.

Вай юрта боахам интенсивни дегIаахара хана чу беннаб, цхьабакъда, хIанз тIалатта доккхагIа дола декхараш экстенсивни травопольни системах лаьтта а леладеш кхоачашде гIертар дуккха бараш. Из система — культ личностах юхедисача доккхагIа долча айпех цаI — моттигерча хьалашкеи башхалонашкеи ца а хьожаш низагIа качъехкар ерригача колхозаштеи совхозаштеи. Iилманга диллача кIал кIийле йоацаш из хиларах тарра, Пленумо харцахьа лаьрхIар травопольни система, мегаргйоацаш лаьрхIар из социалистически юрта боахама.

Пленумо белгалдаьккхар, лаьтта леладара травопольни системагара интенсивнегIа йолча системашка довла дезаш хилар, хьувкъам дукхагIа луш йола пропашнии бобовии культураш шерра юкъекхахьа езилга.

Пленума соцам тIа йоах, ялат дукхагIа даккхар духьа керттера низ тIабахийта беза кIа, хьажкIаш, горох, кхеш, зернобобовии Iов йоахараши санна йола лоархIамегIара культураш хьувкъаяра а дукхагIа дIаера а. ХIара колхозеи совхозеи уккхал хьувкъам хилийта: кIаи кхыйола ялата культураши — хIара гектара тIара 20—25 центнер, хьажкIаш — 50, горохи доакъарий бобаши — 20—30 центнер, шекара свекла—200—250, гидуаргаш — 20, коартолаш — 120—200, баьца дааргаш — 250—300 центнер.

Лаьтта леладечара къаденна гIулакхаш дIадахаро йиш хулийтаргья общественни хьайбай боахам а сиххача темпашца дегIакхувла. Боахама цу даькъаца а дуккха доккхий кхоачамбоацараш да вай, хIаьта Н. С. Хрущева доклада тIа из нийса белгал а даьккхар.

Дулхи шуреи дукхагIа яккхар духьа лоаттабеча къовсаме кхоачашде дезаш керда доккхий декхараш да.

Дулх алсамдаккхара лоаттабеча къовсама хьалхара этап— оахача лаьттай хIара бIаь гектара лоархIаш 75 центнери юртбоахама кхыча лаьттай бIаь гектара лоархIаш 16 центнери дулх даккхар. Ишта я укх гарггарча шерашка хIара боахама йола программа-минимум. ШоллагIа этап — оахача лаьттай хIара бIаь гектара лоархIаш 100 центнер дулх доаккхилга. ДикагIа дола боахамаш хIанззехьа а дIатIакхаьчад чу боарамашка. Цар опытаца Iомае еза кхыйола колхозаши совхозаши. КхоалагIа этап — оахача лаьттай хIара бIаь гектара лоархIаш 150 центнер дулх доаккхилга.

Фуд хьайбай боахам сихха дегIабоалабара эшар? ЦIаккха а диц ца долийташ дагакхаба деза, керттердар, хоадам беш дар доакъар да. Доакъар хуле — хьайбаш а хургда, хIаьта хьайбаш хуле — хургда дулх а, шура а, даьтта а. Керттера доакъара культураш я силоса лаьрхIа моша хьажкIаш а йоахкаш дола гIадамаш, доакъара кхеш, шекара свекла, горох.

Дика хьувкъаш йола культураш — хьажкIаш, горох, доакъара кхеш, хьайбашта доакъара лаьрхIа шекара свекла дукхагIа дIаювлга, уж культураш дIаера, царна гIулакх дара, чуэцара балхашта дукхагIа механизаци елга, хьегаш дола къа а царга дIадодар а чухнахьа доаккхилга дIадийхар Пленумо. Гектара тIара моша хьажкIаш а йоахкаш дола сийнача гIада 300—500 центнер, силоса лаьрхIача доакъара кхей 200—300 центнер, шекара свеклай 200—250 центнер яккха къовсам лоаттабе беза.

Мехка чухь юрта боахама деш дола доал эргадаккханза даргдоацаш лаьрхIар Пленумо. Планаш увттаелга леладергдола, юртбоахама продукташ яхари кийчъяри мишта лел тIахьожам лоаттабергбола, хIара колхозеи совхозеи цар производство бокъонца вIаштIехьъяккхара хьинаре гIодергдола, лаьттах а хьайбашкара а йоалача продукташца мохк Iалашбара бехктокхаме хургйола доал дара органаш вIашагIйохка еза.

Областашка, краяшка, республикашка цу тайппара органаш хила еза юрта боахама йолча комитетехи колхозносовхозни е совхозно-колхозни территориальни производственни управленеехи. Районий юкъарча колхозно-совхозни территориальни производственни управленешка хилийта могадаьд союзни республикай компартей ЦК-ай, парте крайкомий е обкомий парторгаш.

Новкъоста Трофимова цIендаь хьадувц Нохч-ГIалгIайчен юрта боахамгара хьал.

1953-ча шера даьккха хинначул дукхагIа даьккхад вай республике 1961-ча шера: ялат—2,3-зза, хьажкIаш — 3,7-зза, дулх — 33 процент, шура — 2,2-зза, тха — 48 процент, фуаш — 30 процент. Иштта алсамбаьннаб заготовкай боарам а: ялата — 3,4-зза, дулха — 43 процент, шурийна — 3,3-зза, тхана — 1,9-зза, фуашта — 3-зза.

Боахамий массе категорешка а цу юкъагIа дийбад хьайбаш.

ХIаьта а, цун йоккхий торонаш теркалийча, дувцилга йоацаш тIехьабус республика юрта боахам. ВорхI шера план кхоачашъелга къаьстта во леладу Наьсарен, Надтеречни, Курчалой, Шаьла, Урус-Мартана, Ачхой-Мартана районий совхозашеи колхозашеи. Юрта боахам дегIабоалабара даькъерча шоай торонех пайда во эц МагIалбика зоно.

ДIаала деза, йоах докладчика, къаьнача Iаьдалах болх бе вайна цхьаннена а бокъо енна ца хилар, цхьаккха тайпа иждивенчество могийтарг ца хилар. ТIа-тIа дукхагIа хургда дIадехараш. ХIанз массане а цхьатаррарча хьинарийца дакъа лаца деза коммунизм хьалъеча юкъарча гIулакхаца.

Ялат, силос, шекара свекла яккхара а, хIаьта из бахьан долаш шуреи дулхи даккхара а республика тIехьаюсаш хилара керттера бахьан да дукхагIа пайда лургболча тайпара лаьтташ дIа ца дер, лаьттанцарча балхий культура лоха хилар. Аьхача лаьттаех 72 эзар гектар цхьан шерарчеи дуккхача шерашкарчеи баьцашеи 16 эзар гектар цIенача парашеи мукхон дIалаьцаяр соахка. Республика лоамий районашка хIанз а тIехьа дIадаьннадац, царех лоадама хIама хьа ца доаллашехьа а, кIа, мукх, баьцаш дIаювлга, хьажкIаш, кхеш, горох дIаера меттел.

Республика дукхача колхозашеи совхозашеи ялат кIезига доах. Юккъера лаьрхIача соахка гектара тIара 14 центнер кIаи 25,1 центнер фуалъяьхача хьажкIийи яьккхар вай. ХIаьта Надтеречни районо 16,8 центнер, Наурски районо — 19,3 центнер мара яккханзар гектара тIара, хIаьта Веданеи Ножай-Юртеи районаша — гектара тIара алхха 13 центнер.

Лаьтташта вIалла доал а ца деш, уж пайдана доацача лаьтташца дIалархIа гIерташ моттигаш я дуккхача районашка. Аха мегаргдолаш хинначара «пайдана доацача» даьннарг лархIа лаьтташ, яхаш деш дола дехараш цIендаь соцаде дезаш да.

Геттара дукха лоамашкара дагIенаш я республике, 25 эзар гаргга бежан да вай цу дагIенашка дажаш. ХIара йиъ гектара, дукха совгIа-эшашагIа доацаш, цхьацца бежан мара хилац уж, хIаьта вайга торо я хIара цхьацца гектара лоархIаш шишша бежан кхаба.

Тешшаме дика хьувкъам кхебара чIоагIа лоархIаме да лаьтта хий дехкара гIулакха цIенхаштта уйла яр. 70 эзар гектар совгIа, е дIадувча дерригача лаьттаех 20 процент гаргга дараш хиш дехкаш да вай. Цхьабакъда, хиш дехкача лаьттаех пайда геттара кIезига эц, хан-ханнахьа диллац хий, цудухьа хиш дехкачеи ца дехкачеи лаьтташка бе-башха хьувкъац дIайийна хIамаш.

Ялат, дулх, шура, кхыйола юрта боахама продукташ дукхагIа яхара йола торонаш ювцаш докладчика эггара хьалха белгалъяьхар ялат дукхагIа даккхара йола резерваш.

Семилетка чакхйоаллаш 35 миллион пунт ялатий яккха а 14—15 миллион пунт паччахьалкхенга йохка а декхарийла я республика колхозаши совхозаши. Лоаманчаргара дIа мел иккха районаш товарни ялат доаккхаш я вай.

Цунца дувзаденна цIаькха а кIоаргга анализ а нийса выводаш а е еза хIара боахамерча гIулакхашта, хIаьта дIаювча хIамай структура тоаяра наькъаца ялат дукхагIа даккхара йолча торонех пайда дукхагIа эца а беза.

Факташа хьахьокх, лаьттаех пайда эцара гIулакх кхыметтел вай дикагIа долча боахамашка а башха-дика латташ ца хилар. Укх тайпара масал доаладу докладчико. Дукха юртбоахама продукташ йоах Грозненски шурий совхозо. Цхьабакъда, нагахьа санна кIоаргагIа хьежача дуккха а дукхагIа торонаш я совхоза ялат, дулх, шура, кхыйола продукташ дукхагIа яхара.

Даьча лоархIамех гуш да, шоаех боалача пайданга диллача хьажкIаша совхозе хьалхара моттиг лаьца хилар а баьцашеи кенои луча пайдаел цар пхезза совгIа дукхагIа пайда луш хилар а. ХIаьта а 1961 шера укхаза ялатийна лаьрхIа дIайийнараш 1230 гектар, е 8 процент мара яцар хьажкIаш, хIаьта баьцаш — 3394 гектар, е 21 процент яр. Параш да яхаш даьсса доададора 1242 гектар, е 8 процент дола лаьтташ. Шекара свекла вIалла дагайоагIаш а яц совхозе.

Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац, лаьттан 100 гектара лоархIаш йоаха керттера юрта боахама продукташ совхозе геттара кIезига хилар.

Нагахьа санна совхозе баьцаш тIайолаши параш долаши даьдача лаьттаех духхьал ахане тIа ялатийна лаьрхIа хьажкIаш а йийнаяларе, хIаьта доакъарий харбазаш тIахиннача 240 гектара тIа шекара свекла а йийнаяларе, тIаккха, кхыметтел хIанз совхозе баьккхар миссел лоха хьувкъам баьккхача а, совнагIа 73 эзар центнер доакъара единица кхоачаргьяр совхозага, цо 9,4 эзар центнер хьакхий дулх тIакхетилга Iалаш а ду, хIаьта шозза хIана даккхац аьнна дулх дукхагIа даккха торо а хулийт.

Вай керттера резерв я, йоах докладчика, мамогга хьажкIий хьувкъам лакха бахар.

1961 шера 38,6 эзар гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 45—50 центнер фуалъяьха хьажкIаш яха езаш хинна декхар кхоачашдуданзар республика колхозашкеи совхозашкеи. Цу лаьтташкара бокъонца баьккха хьувкъам хIара гектара тIара 28,6 центнер мара бац.

ХIаьта а вай дикагIа болча хьажкIаш лелаераша геттара дика хьувкъамаш доах. Вай декхар да из опыт юртарча берригача къахьегамхошка дIакхачийтар. Кхы дIа а хьа а доацаш циггара денз дIаболабе беза вай лаьттанцара боахам айбар духьа, ялат дукхагIа даккхар духьа лоаттабу къовсам.

ДIахо нов. Трофимова ювц дулх дукхагIа даккхара йола резерваш.

Нагахьа санна республика колхозашкеи совхозашкеи оахаш дола лаьтта 389 эзар гектари кхыдола юртбоахамера лаьтташ 644 эзар гектари хиларга хьежача, оахама хIара 100 гектара лоархIаш 100 центнери юртбоахамерча вокх лаьттай 100 гектара лоархIаш 21 центнери цIена дулх даккха деза.

Цу гIулакха хьакхарч ебае еза эггара хьалха. Вай кхоачашде деза 2 гектар оахама лоархIаш цхьацца хьакха кхее, аьнна Н. С. Хрущева оттадаь декхар. Дулх дукхагIа даккхара лоархIаме резерв я доахан сихха дорстадар, хIаьта иштта шаьрача ядачеи лоамашкарчеи районашка жа дукхагIа дебадар а республика массайолча районашка коа тIара оалхазараш кхедар а.

Хьайбай боахам дегIабоалабара перспективаш, дулх, шура кхыйола хьайбай продукташ дукхагIа яхара декхараш дувцача хана, йоах дIахо докладчика, керттера теркам тIабохийт вай доакъарашта. Из геттара нийса да: доакъараш лардий лард я хьайбай боахаме. Цхьабакъда, доакъарашта нийсса кхоачашданза даргдоацаш кхы а дуккха дешаш да хьайбай боахаме. Уж да гIишлоний, халача балхашта механизаци яра, толашагIа йола болх вIаштIехьбаккхара приемаши методаши юкъекхахьара, племенной гIулакх, профилактика тоаяра, хьайбашта хула лазараш дIадахара дешаш.

Механизаце боарам лакхагIа болча, толашагIа йола къахьегам вIаштIехьбаккхареи хьайбаш кхабареи методаш дукхагIа юкъекхувлача боахамашка къахьегама овсарле лакхагIа я, продукце единица яккхарга къахьегам а доакъар а кIезигIа. Дода, дуккха а лохагIа ба юртбоахама продукташ яхарга бода мах.

Вай партийнии советскии органаша шоай уйла тIаяхийта еза детта доахан кортамукъа хийца леладелга, «елочка» яха доахан детта площадкаш, хьакхарч дуккха цхьана вIашагIа а теха кхоабилга, доахан леладара кхыйола прогрессивни методаш дукхагIа юкъекхахьара.

Нов. Трофимова белгалду, вай кадраша, боахамий кулгалхоша шоай экономически образовани лакхъянза ярг ца хилар. Iилмо яххача тайпара боахам лелабелга хIанз а эггара тIехьаюса участок я вай. ДукхагIа болча вай боахамий кулгалхошта хац продукци яккхарга дIабода мах мишта хьахулаш ба, из тIехьашка теттар малагIа элементаш я, дукхагIа терко е езар малагIа да. Продукце единица яккхарга дIабода къахьегам махи кIезигIа а болаш, чурча резерваш пайда дукхагIа а эцаш дарегIа продукци яккхара хьакъехьа лоадама хьахозаш хIама дац вай Iилмахошкара, экономисташкара, совхозийи колхозийи бухгалтерашкара, банкай болхлошкара. Вай дуккхача боахамий кулгалхошкара къаьстта гуш дац бокъонца шоай экономически образовани лакхъяра уж тIера хилар.

Экономически ларда тIа боахама доал деш вай кадраш йолча моттигашка результаташ дика хул. ХIаьта цун хам ца беча моттигашка боахам лелабара гIулакха результаташ во хилар гуччахьа да.

Докладчико дIахо ше мадарра дувц техниках пайда мишта эц. Кхоачамболлаш юртбоахама техника я республика колхозашкеи совхозашкеи. Йоккхий торонаш я вай хьажкIаш, шекара свекла дIайийначул тIехьагIа а чуэцача хана а деча балхашта, доахан деттача, кхыча халача процессашта механизаци яра. Техниках балха свсарле лакха йолаш а эффект йолаш а пайда мишта эца беза хьахьокх цхьан трактора лоархIаш 750—800 гектар лелаьча дикагIа болча механизаторашка нн. Кагерманова, Джамалаева, Мальсагова, Зармаева, Тимошенкос, дуккхача кхычар. Цхьа бахьан доацаш дац лаьтта леладе, хьажкIаш кхее ховш болча вай башха-дикача пхе мастера «Россе дикагIа вола хьажкIаш лелаер» яха сий дола цIи ялар.

Эффект дикагIа йолаш техниках пайда эцара, цунга нийса болх байтара, из лерттIа дIаоттаяь лоаттаяра меттел, цхьаболча колхозийи совхозийи кулгалхоша шерагара шерага доал доацаш, хIаьта цкъаза доккхача зуламе а лелаю техника.

Уж доккхий кхоачамбоацараш нийслу, йоах докладчика, колхозаштеи совхозаштеи деш дола доал лерттIа ца хилар бахьан долаш.

Iилманеи хьалха латтача о[illegible]аи карагIдаьннарашка хьежжа болх вIаштIехьбоаккхаш яц юрта боахама доал деш йола хIанзара органаш. ТIайийца решенеш кхоачашъяра денна тIахьожам лоаттабац, хIара боахам дегIабоалабара деш новкъостал дац. Цу хIамаша тIеххьара а хабара мара деш доал ца хиларга кхоачаву, лохера денз лакхе баллалца бола юрта боахама управленера болхлой бехктокхам лохбу. Лард айпе йолаш я из система, из хувца еза, нийсагIа аьлча — керда хьае еза.

Эггара хьалха, йоах докладчико, республике вIашагIйолла лаьрхIад республика юрта боахама кулгал дергдолаш йола, КПСС обкома хьалхара секретарь керте латтаргвола комитет. Цу комитета чубоагIаргба юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи министерствана керте латташ вола республика Министрий Совета председатела хьалхара заместитель, «Сельхозтехника» объединене председатель, хин боахама управленеи хлебопродуктай управленеи начальникаш, юртбоахама дешаш леладеш вола Госплана председатела заместитель, парте обкома юртбоахама отдела заведующи, опытни станце директор, районий юкъарча совхозноколхозни управленей директораш.

Юртбоахама министерствана, совхозий треста, заготовкай управленена меттел республике вIашагIйолларгья юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи министерство.

ВIашагIйолла лаьрхIад юртбоахама продукташ яхараи кийчъяраи йола районий юкъара совхозно-колхозни йиъ управлени. ХIара управлене хургва шийца инструкторий группа а йолаш вола КПСС обкома парторг.

ВIашагIйохк укх тайпара управленеш:

Грозненски районий юкъара совхозно-колхозни управлени г. Грозни центр а йолаш, цунна чуйоагIаргья Грозненски юрта, Ачхой-Мартана, Урус-Мартана, Советски районий колхозаши совхозаши; Сунженски районий юкъара колхозно-совхозни управлени Орджоникидзевская яха станица центр а йолаш, цунна чуйоагIаргья Сунженски, МагIалбика, Наьсарен, Первомайски районий колхозаши совхозаши; Гудермесски районий юкъара колхозно - совхозни управлени Гудермесе центр а йолаш, цунна чуйоагIаргья Гудермесски, Шаьла, Курчалой, Ножай-Юрта, Ведана районий колхозаши совхозаши; Наурски районий юкъара колхозно-совхозни управлени Наурски станица центр а йолаш, цунна чуйоагIаргья Наурски, Надтеречни, Шелковской, Каргалински районий колхозаши совхозаши.

ХIара районий юкъарча управлене демократически ларда тIа вIашагIъелла хургья совет е правлени. Правленена чубоагIаргба дукхагIа опыт йола колхозий председателаш, совхозий директораш, специалисташ, райкомий секретараш. Правлене председатель хила веза районий юкъарча колхозно-совхозни управлене директор.

1962 шера юртбоахама культурай лакха хьувкъам баккхар духьа лоаттабеча къовсама хоадамболлаш йолча хана чу деннад вай, йоах докладчико. Хьалха тIаенача бIаьстено йиш хулийт массанахьа а цхьатарра кхашкара балхаш дIадоладе. ХIаьта а массанахьа а бокъонца вIаштIехьдаьхадац кхашкара балхаш. Цхьайолча колхозашеи совхозашеи, магийта йиш йоацаш, селла мела ду бIаьстан юхье культураш дIаера балхаш.

Ла мегаргдоацаш гIулакх да цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи хIанз а ремонт яь яланза тракторащ, сеялкаш, кхыйола эггара чIоагIагIа эша юртбоахама машинаш хилар. Гучадаьннад, хийцца зяба макхаш даха дезача хана, масала, МагIалбика зонерча «Ингушский» совхозеи Гудермесски района «Дружба» яхача колхозеи кулгалхоша макхаш даха хIама яц, макхаш дац, тракторащ ремонт яь яьннаяц яьха хилар.

Цхьадолча боахамашка хIанз а цхьан сменах мара болх беш яц тракторащ, оахам деча вIалла пайда а эцац чархаш йолча тракторех. Къаьстта бийсанна а беш болх бара дола хьалаш вIаштIехьдаьхадац механизаторашта. Кхы а вогIа латт гIулакх бIаьстан юхье дIадувргдола фу кийчдара. Паччахьалкхен ресурсашкара хьожадаь фу дуккхача колхозашеи совхозашеи дIадихьадац.

Юртбоахама органашта, райкомашта, райисполкомашта, колхозийи совхозийи кулгалхошта хьалхашка латта декхар да, бIаьстан юхье культураш дIаерца нийсденна кхоачамбоацараш сихха дIададар, техникана ремонт яь яккхар, бIаьстан юхье ювча культурай фу дIадахьар, кхашка деча балхий темпаш лакхъяр, тракторашa шин сменах болх белга вIаштIехьдаккхар, агротехнически боарам лакха болаш кхашкара балхаш дика чакхдахар. Шоаш хьаду хIама дика ца дераштa моттиг хила йиш яц колхозийи совхозийи кхашка!

ЦIенхашттара кхоачамбоацараш да вай укх шера хьалхарча квартале дулх, шура, кхыйола продукташ йоахача а.

Парте Центральни Комитето дIадех хьайбай боахама юкъера кхоачамбоацараш дIадоахилга. Дулхи шуреи яккхара кхоачашданза дисар марти апрельи бетташка кхоачашдергдола гIулакх вIаштIехьдаккха деза, хьайбай продукташ яха аьнна оттаяь план кхоачашъелга Iалашде деза.

Къамаьл чакхдоаллаш докладчика йоах:

— Патриотически хьинар чIоаггIа айдарца тIайицар берригача советски наха Пленумо баь Соцами колхозхошка, совхозий болхлошка, юрта боахама специалисташка, Iилмахошка, промышленноста болхлошка, коммунисташка, комсомольцашка, Советски Союза берригача къахьегамхошка даь КПСС ЦК Кхайкарали. Советски нах тIахьех парте керда турпалера гIулакхаш дара, шортта юрта боахама продукташ Iалашъяр духьа, коммунизм хьалъяра оттадаь сийлахь-доккхий декхараш кхоачашдар духьа шоай хьинар кхо ца деш къовсам лоаттабара. Хьамсарча парте баьча тIахьехама практически гIулакхашца жоп лу Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша. Цар дика кхетаду шортта юртбоахама продукташ Iалашъяра декхар вай кхоачашдича, экономика дегIайоалаеча керттерча декхарех цаI вай кхоачашдеш хилар, коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме вай исторически котало йоаккхаш хилар.

* * *

Пренеех эггара хьалха къамаьл даьча КПСС Советски райкома секретара нов. **Денилова** белгалдаьккхар КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяро мел чIоагIа лакхъергья шоай лоаман района экономика. ХIанз, йоах цо, чIоаггIа уйла тIаяхийта Пленума решенеш Iомаеш а царга хьежжа болх вIаштIехьбоаккхаш а ба районера къахьегамхой. Дика кхетаду цар сихха юрта боахам дегIабоалабара декхар бехктокхаме а хала а декхар хилар.

Тха района керттера лостам — хьайбай боахам ба, йоах дIахо оратора. — ХIара шера деб тха доахани жаи, дукхагIа йоах хьайбай продукташ. 1961 шера дулх, шура, тха паччахьалкхенга дохкара план тIеххкоачашъяьй, хIаьта укх шера алхха дулх а соахкарчул 2,5-зза дукхагIа дохка декхар тIайийцад районерча къахьегамхоша.

Цхьабакъда юрта боахам дегIабоалабара, къаьстта хьайбаш дебадара даькъе, хIанз а дукха кхоачамбоацараш да тха. Хьайбаш сихха дебаргдолаш гIулакх вIаштIехьдаьккхадац, тайп-тайпара лазараш а хулаш жаи доахани дов, къаьстта уж зIамига долча хана. Цу хьакъехьа тхона доаггIаш дола новкъостал деш юрта боахама специалисташ а бац. Из кхоачамбоацар дIадаккха гIерташ цхьадола организационни балхаш даьд оаха, колхозий правленеши партийни организацеши чIоагIъяьй.

ДIахо дувц нов. Денилова хьайбай боахам дегIабоалабара районе доакъара база хьаяра хьакъехьарча шоай торонех. ХIамаш дIаювш 1938 гектар лаьтта да районе. Цунах дуккха дукхагIа долча лаьтта хьажкIаши коартолаши дIае лерхI. ХьажкIаш хьувкъае торонаш я районе. ХьажкIаш лелаеча дикагIа йолча звеноша тIеххьарча шерашка даьхача толамаша хьахьокх 40—60 центнер хьажкIаш хIара гектара тIара яха тха торо хилар. Цхьадолча лаьтта горох, бобови культураш, шекара свеклаш дIае а лерхI оаха, йоах оратора. Из гIулакх чакхдаккха а торонаш я. Бакъда дIайийна хIамаш хьувкъае дукха минеральни удобренеш эшаргья тхона.

Межрайонни управленеш вIашагIйохкаро йоккхий торонаш хулийтаргья дикагIа юрта боахама болх бовза, долаш дола кхоачамбоацараш сихагIа гучадаха а уж дIадаха а. Уж управленеш вIашагIйохкара идея дика а, могаде дезаш а, масса оагIорахьара хьаллаца дезаш а гIулакх да.

ДIахо къамаьл даьча Шелковской района Коминтерна цIерахча колхоза председатела нов. **Бойкос** бийцар КПСС ЦК мартовски Пленума исторически решенеш кхоачашъяр духьа шоай колхозхоша лоаттабу къовсам.

— Керттерча даькъе колхозо леладераш хьайбаш да, цудухьа хьайбай продукташ дукхагIа яхари паччахьалкхенга йохкари тха декхар а да, — йоах нов. Бойкос. — ДIадахача шера 658 центнер дулх дIаделар оаха, хIаьта укх шера из кхы а дукхагIа дIадала лаьрхIад оаха сиха дегI дахьача хьайбай даькъа хьакхарчий чотах. ХIанз а лакха ба бежана а устагIан а дулх, шура яккхарга дIабода мах.

Укх тIеххьарча шин шера дикка дебадаьд оаха жа, дукхагIа доах тха, хьажкIаш дукхагIа дIаера чотах шортта Iалашду доакъар, цудухьа хьайбай продуктивность а лакхъеннай.

ХьалхагIа оаха хам бацар хьажкIий. 1960 шера доакъар ца тоъар бахьан долаш 6 эзар устагIа белар тха. Доакъар ца тоъаш кхы хургдац тхо, хIана аьлча хIанз оаха пхезза дукхагIа дIаюв хьажкIаш.

Нов. Трафимова нийса белгалдаьккхар цхьадолча боахамий климатически хьалаш цаIаш доллашехьа а хьайоахача продуктай боарам бе-бе хилар. Оаха хIанз керттера уйла тIаяхийтай дIадувча лаьттай структура тоаяра. Тхоай колхозерча 150 Iаттах хIара Iатта 20 тоннал кIезигагIа йоацаш силос йолла лаьрхIад оаха. ЦIенхаштта къовсам лоаттабергба 100 гектар долча лаьттанна лоархIаш паччахьалкхенга дукхагIа юртбоахама продукташ йохкара.

ДIахо къаьстта белгалдаккха безам ба са № 2 йолча гIишлой-монтажни конторо ше болх беча укх шин шера пайдала дукхагIа зе даь хилар. ДIа-юха ваха йиш йоацаш кIоагаш даьха аьхкад деррига кхаш. Цхьа метр хиллал бола лаьттан тIера тIоа тIоадал дIа а яьнна бокъалуш латт, хIаьта дIадийна ялаташ кхераме а да. Оаха декхар ду хий диллара де деза балхаш сихагIа йистедаха.

(ДIахододар 3-ча оагIо тIа).

ОЕРДАЛО

2-гIа оагI. 25 март, 1962 шу.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленум

МАРТОВСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЯРА!

Ши шу дIадаьннад чархашта тIадетта аьшк лохаш тхо дола. Из ца хиларах бричкаш тоае йиш а йоацаш, галеш чу дехкаш дIакхахьа дезаш хул жа Iуй Iоахарий. Цун лаьрххIа уйла е еза моттигерча промышленноста министерства.

Цу тайппара чIоагIа эш тхона цементи кхыйола материалаши.

Шоай колхоза къахьегамхой цIерах нов. Бойкос дош делар Пленума укх шерара декхараш толаме кхоачашдара вай мехка коммунистически общество хьалъяра шоай хьинар кходерг ца хиларах.

Надтеречни райисполкома председатела нов. **Магомаева** дийцар дIадахача шера районо планах даккха дезаш хинначул дуккха дукхагIа ялат даькка хилар, хIаьта иштта дулх, шура, тха даккхара план кхоачашъяь хилар а. Бакъда, йоах оратора, тхоай торонех боаггIача тайпара пайда эцац оаха, цу хьакъехьа нов. Трофимова ший доклада тIа тхона яь критика нийса а яр.

Ялат дукхагIа хьувкъадара чIоагIа новкъарле еш да лаьттан траворольни система лелаелга, хIаьта тха районе 30 процентага кхоачаш долча лаьтташ тIа лелаеш а хиннай из система. ХIанз из кхоачамбоацар дIадоаккхаш а, хIамаш дIаювш долча лаьттай система эргаяьккха йоаггIача тайпара нийсъеш а да тхо.

Дукха балхаш деш да тхо доакъара база вIаштIехьъяккха гIерташ. Укх шера оаха лерхI хIара Iатта 25 тонн кхоачарггйолаш силос кийчъе. Из декхар кхоачашдарца вIаштIехьдаргда тха дулх, шура яккхара декхар кхоачашде.

ХIанз КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кIоаргга Iомаеш ба тха районера къахьегамхой.

Тхоашта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашде торонаш йолаш да тхо, хIаьта кхоачаш а дергда, аьнна районерча къахьегамхой цIерах дош делар нов. Магомаева ший къамаьл чакхдоаллаш.

Шелковской района «Шелковской» яхача жа лелаеча совхоза директора нов. **Затона** белгалдаьхар дIадахача шера совхоза коллективана карагIдаьнна толамаш. Совхозо ерригa планови показателаш кхоачаш а тIехкхоачаш а яьй, аьлар цо, 1 миллиони 31 эзари сом пайда а боаккхаш. ХIанз мартовски Пленума решенеш толамца кхоачашъергхиларах тийша да тхо, хIана аьлча тхона къаьгга гучадаьннад ерригача торонех оахош пайда ца эцилга. ЦIаккха ца хиннача тайпара хьинар айденна болча жа Iуша, иштта фермай а ерригача совхоза а болхлоша лаьрхIад коммунистически къахьегама цIи яккхара къовсам лоаттабе, хIаьта дукхагIа юрта боахама продукци яккхара керда декхараш тIа а ийцад.

КПСС ЦК Пленумо белгалдаьккхад шортта доакъар кийчдар чIоаггIа лоархIаме долга. Цхьабакъда, из гIулакх дика вIаштIехьдаккхара дукха новкъарленаш нийслу. Тха боахам бола лаьтташ ялаташ хьувкъара дика дац. Цудухьа йиш хилац тоъал фуъ Iалашбе. Оаха дех совхоза ялат дика хьувкъаш дола лаьтта хьожадар.

4—5 эзар устагI дулха планах дIатела беза тха хIара шера. Из гIулакх нийса дац, хIана аьлча укх шера ерригача совхозе хIара устагIана тIера 6,5 килограмм тха даьккхад, хIаьта лоалахарча колхозашка 3—4 килограмм мара даьккхадац. Иштта дукха тха доалаш дола жа дулха дIателаш хилча нийса хетац тхона. Цудухьа совхозе доахан а жа а леладергдолаш дола гIулакх вIаштIехьдаккха деза.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеша дIадехача бесса, совхоза коллективо лаьрхIад укх шера дуккха дукхагIа тха даккха. Ерригa торонаш оарцагIъяха еза парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара.

Мартовски Пленуме академика Скрябина къаьстта белгалдаьккхад хьайбашта лазараш деш йолча хIамашца чIоагIа къовсам лоаттабе безилга. Из болх кхетамца вIаштIехьбаьккха ца хилар бахьан долаш дикка зе хулар тха совхоза. ХIанз оаха лаьрхIад из болх тоабе. Хьалха ветеринарни болхлочун геттара дуккхача жега хьежа везар. Цудухьа цхьан сага карагIдалацар лерттIа из гIулакх леладе. ХIанз оаха хIара ветеринарни лора 5—6 эзар устагIанга мара хьежа везаргвоацаш дола гIулакх вIаштIехьдаьккхад.

Нийса дац совхозе дахкаш дола жа кIезига хилар а. Укх шера оаха дукхагIа хилийта лаьрхIад дахкаш дола жа.

Къамаьл даьча КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара нов. **Беляева** белгалдаьхар городерча промышленни предприятей коллективаша доаха доккхий къахьегама толамаш. Дукха ха йоацаш керда социалистически декхараш тIайийцар городерча къахьегамхоша. Уж декхараш кхоачашдаро торо хулийтаргья арахецача промышленни продукце боарам дикка лакхбе.

Промышленни предприятеша совхозашта, колхозашта шефски новкъостал де деза аьнна КПСС ЦК мартовски Пленумо белгалдаьккха хилар а хьоахадаь нов. Беляева дийцар цу хьакъехьа Грозперча промышленни предприятеша беча балхах. 1961 шера городерча къахьегамхоша шин юртеи 6 фермеи электрификаци чакхъяьккхай, дуккха болхлой ахийтаб ялат чуэца новкъостал де совхозашка, колхозашка.

Хьайбай а коа тIарча оалхазарий а продуктивность лакхъяра боккха лоархIам болаш я витамин B_{12} яха препарат. Из маьхера препарат арахеца йолаеннай ацетонови завода коллектив, хIаьта цул совгIа доакъара дрожжаши бекъа бардеи кийчбу цехаш хьалъеш а латт цига.

Опыто хьахьокх, йоах нов. Беляева, витамин B_{12} а тохаш доакъар дехкаш хилча деннеи буси тIакхеташ дола дулх нормах лерхIачул дукхагIа хилар а хьайбаш, къаьстта къоначар, дегI дикагIа дахьаш хилар а. Цхьабакъда, цхьабола юртбоахама специалисташ из препарат юкъейоалаяра тIехьа бац.

Азербайджанерча профессора Гусейнова тохкам а баь гучаяьккхай дIайийнача хIамашка дикагIа дегI дайтара новкъостал дергдола НРВ яха препарат. Из вай республике кийчъелга парте Грозненски горкомо могадаьд, хIаьта НРВ арахецаргйолаш установка хьалъе рекомендаци а еннай. Цу препаратаца республика беррига юрта боахам Iалашбе торо хургья вай.

Юрта боахама шефски новкъостал дара гIулакх дика леладу Центральни ремонтно-механически завода коллективо. Грозненски районерча «Новый быт» яхача колхозе электростанцена монтаж еча, трансформатора ремонт еча новкъостал даьд. Цу коллективо хIанз хьажкIий фуна парафинировани яра колхоза эша ши машин а кийчъю.

Парте горкоме вIашагIъеллай штате йоаца юртбоахама отдел. Цу отдела хьалхленца дукха балхаш даьд городе хьакхарч кхоабилга вIаштIехьдаккхара даькъе. Цу тайпара городе хьакхарч кхабарца укх шера 6300 центнер дулх даккха лаьрхIад. ДукхагIча даькъе общепита учрежденей отходех кхаба лерхI уж хьакхарч, хIаьта цул совгIа 60 гектар хьажкIаши кхыйола культураши а дIаюврrья. 1700 хьакха кхаба чуоттаяьй хIанз.

Кхыча доакъошка болх беш бола юрта боахама специалисташ юрта боахаме болх бе бахар дехаш парте даь Кхайкарал чIоаггIа могадеш хьаллоац городерча къахьегамхоша. Юрта боахаме болх бе бахийтар дехаш заявленеш тийннай Заводской, Старопромысловски, кхыча районашкарча юрта боахама специалисташ болча болхлоша.

Юрта шефски новкъостал дара гIулакх тесса леладеш ба цхьайолча предприятей кулгалхой, йоах ший къамаьл йистедоаллаш нов. Беляева, уж кхоачамбоацараш кастта дIа а доахаргда, доаггIача тайпара совхозаштеи колхозаштеи промышленни предприятеша шефски новкъостал делга вIаштIехьа а доаккхаргда.

Доккхий декхараш оттадаьд КПСС ЦК мартовски Пленумо Iилма-тохкама учрежденешта хьалхашка, аьлар республикански опытни юрта боахама комплексни станце директора нов. **Попенко.** Из гIулакх дика кхета а деш, мамогга къахьегаш ба опытни станце болхлой колхозаштеи совхозаштеи Iилманна карагIдаьннар балха юкъедахьа новкъостал дара. Соахка станцена дика производственни база елар — 15 эзар гектар лаьтта чудоагIаш йола Предгорни совхоз. Дикка толамаш даьхад Iилма болхлоша дIадахача шера. Укх шера мартовски Пленума решенеша дIадехача бесса эргаяьккхай лаьттан структура, хIара гектарах бизза пайда эцаргболаш. ДукхагIа дIадуврrда гурахьа дувш дола ялати, хьажкIаши, шекара свеклаи, бобаши, и. кх. Суданка а иштта кхыйола баьцаш а дIаювш хинначa ерригача 2 эзар гектара тIа дIаюврrья доакъарийна лаьрхIа хьажкIаш, свекла.

Дукха балхаш даьд хьайбай боахам дегIабоалабара а. Къаьстта терко тIайохийт станце болхлоша доахан дебадара. Дикка гIулакхаш даьд коа тIара оалхазараш дебадара а.

Цхьабакъда, совхоза боахам рентабельни хургболаш болх вIаштIехьбаккха вIаштIехьдаланзар опытни станце болхлой.

Опытни станцена хьалхашка латта керттера декхар да республика колхозаши совхозаши дикагIа долча фуцеи, племенной хьайбашцеи Iалашъяр, Iилманна карагIдаьннар балха юкъедахьара новкъостал дар. Цу хьакъехьа цхьадола дешаш вIаштIехьдаьхад опытни станце. Республика кхашка микроудобренеш яхкар чIоагIа пайдане долга гучадаьккхад, иштта техкаб НРВ яхача мехкдаьттах йоахача молхаех боала пайда а.

Укх шера опытни станце болхлоша дIаде парафинировании фу кийчду. Из чIоагIа лоархIаме гIулакх да, хIана аьлча цо торо хулийтаргья вай лоаман районашка геттара хьалха хьажкIаш дIае, ялатий хьувкъамаш лакхде. Из фу пайдане хургда республика кхыйолча районашта а. Парафинированни фуно торо хулийтаргья екъа ха эттача хана а ялаташ хьувкъийта, цул совгIа, хьажкIаши бобаши цхьан дIа а йийя доакъарийна дика силос кийчъе.

Нов. Попенкос ше къамаьл даь воаллаш аьлар, беррига низ тIабахийта къахьегаргда Iилман болхлоша КПСС ЦК мартовски Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара.

КПСС ЦК мартовски Пленума соцам, — аьлар КПСС Грозненски райкома секретара нов. **Дудника,** — чIоагIа раьза хинна, къоабалбаь тIайийцар Грозненски района къахьегамхоша. ХIанз юххьанцарча парторганизацеша чIоаггIа уйла тIаяхийтай лаьттанцарча балха культура лакхъяра, юртбоахама продукци дукхагIа яккхара, Iилманнеи дикагIа йолча опытаи карагIдаьннараш балха юкъедахьара.

Семилетка диълагIча шера тха район декхарийла я 1,2 миллион пунт ялати 4800 тонн дулхи паччахьалкхенга дохка. Из хул 100 гектар оахама лаьрхIача 40 центнер цIена дулх, е дерригача кхыча лаьттай 100 гектара лаьрхIача 8,5 центнер.

Уж декхараш кхоачашдара тха района колхозашеи совхозашеи лаьрхIад 1962-ча шера 34 эзар хьакхеи, 18 эзар устагIеи, 650 эзар котами кхаьба тоае. Советски, Ведана районашка тхоашта еннача лоаман даьгIенашка 8 эзар кагий доахан дохийт оаха. Цига хIара хьайбанна ден-бус 600 грамм дулх тIакхетаргда.

Грозненски район города юхе уллаш хилара лоархIам а баь укх шера паччахьалкхенга 20 эзар тонн, е хIара 100 гектар оахаш доацача лаьттанна лаьрхIа 160 центнер шура йохка декхар тIайийцад. Цу гIулакха доахан Iаьхар ца дуташ, тIера ца доалийташ, царна дика Iунал деш а кхоабаш а болх бе лаьрхIад.

Оалхазараш леладераша шоай кхоачамий лоархIам а баь укх шера паччахьалкхенга 9 миллиони 600 эзари фуъ дохка аьнна оттадаьд. ХIанз оаха хIара денна 60 эзар гарrга фуъ гулду. Оалхазараш дебадара, уж цамагарах лорадара, царга дукхагIа фуаш дайтара чIоаггIа новкъостал ду уж хьокхамца кхабаро. Цунца оаха уж кхоаба а цунах тхона боккха пайда хула а ер кхоалагIа шу да. Укх шера «Новый быт» яхача колхозе цамогаш а хинна йов йолаелар кIоригаш. Цхьа бIаь гаргга елар. Цул тIехьагIа юача хIамах дуккха хьонк техача цамагар дIа а даьнна 10 эзар кIориг йисар.

ДIадахача шера культураш дIайийна лаьтташ доаггIача тайпара нийсдаьдацар районе. Баьцаш, кен дукха бийнабар, хьажкIаш, шекара свекла, бобови культураш кIезигагIа а йийна. Цу хьакъехьа парте яь решенеш кхоачашъеш укх шера лаьттан структура чIоаггIа хийцай. Баьцаши кени дIабувлга дуккха кIезигдара чотах, хьажкIаш, шекара свекла, бобови культураш дукхагIа е лаьрхIад.

Грозненски района партийни организацешеи берригача къахьегамхошеи шоай беррига низ а хьинар а дIалургда парте ЦК мартовски Пленума решенеш толамца кхоачашъяра.

Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза механизатораш, аьлар гIорваьннача механизированни бригада бригадира **О. Кагерманова,** хIанззехьа доккхий балхаш деш ба КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш толамца кхоачашъяра. Укх шера тха бригада хьалкхеергья 2100 гектара тIа хьажкIаш, хIаьта вIалла дIаюврrьяц баьцаши, кени. Пайда ца боалача баьцех мукъадаьннача лаьттан тIа дIаюврrья хьажкIаш, свекла, бобаш, горох, кхыдола ялат.

Лоацача хана, хьувкъамаш лакхде, аьнна, кхайкарал даьд хьамсарча парте юртбоахама къахьегамхошка. Цудухьа тха совхоза берригача звеньевойша, юрта боахама специалистащца дага а баьнна, лаьрхIад: 200 гектар оахам тIа дIайийнача хьажкIех хIара гектара тIара 60 центнери, хIаьта 200 гектар хии дехкача лаьттан тIа дIайийнача хьажкIех хIара гектара тIара 80 центнери, иштта хIара гектара тIара 22 центнер бобаши, 280 центнер свеклаи чуэца. Уж декхараш шоаш кхоачашдергхиларах дог тийша ба механизатораш.

ДIахо юрта боахам цIенхаштта дегIабоалабара наькъаш къаьгга белгалдаьхад КПСС ЦК мартовски Пленумо. ХIанз вай сийлен декхар да Пленума решенешца хьалхле а лелаеш лоаццача хана бIаьстан балхаш дика чакхдахар. Чуийнна кхашкара балхаш деш ба тха бригада болхлой. Оаха хIанзале дIайийнай горох, кхашка хий диллад, 2100 тонн органически удобрени йиллай, иштта кхы а. Иштта тхо дага да кхашка микроудобренеш яхка а. Цу гIулакхах дика пайда боал.

Къаьстта чIоагIа терко ю оаха, мартовски Пленумо белгалдаьккхача бесса, ерригача йолаш йолча тракторни паркаx бизза пайда эцара. Массайолча участке цхьатарра болх бе тоъал хIанз тракторащ йоацандаь оаха лаьрхIад шишша сеялка вIашагIйолла. Цу гIулакхо дикка тракторащ мукъайовлийт. Иштта вIашагIъехкача сеялкащца горох дIаювш тхона гучадаьлар из гIулакх чIоагIа пайдане долга.

Тха бригада коллективо майрра дош лу тIайийца декхараш толамца кхоачашде.

ДIахо къамаьл дир Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела нов. **Гайрбекова.**

КПСС ЦК мартовски Пленумо белгалдаьккхад, йоах цо, юртбоахама продукташца мохк Iалашбара а мехкарча къахьегамхой хьал-торо лакхъяра а юрта боахам чIоаггIа дегIабоалабе безилга.

ТIеххьарча шерашка вай республика колхозашеи совхозашеи партеи правительстваи белгалъяьха мероприятеш чакх а яьха дукхагIа кийчъяьй юрта боахама продукташ. Цхьабакъда, ала деза юрта боахама продукташ йоахилга сихха айдара йолча йIаьхийча торонех вай бизза пайда эцаш ца хилар. Из дика гойт 1961-ча шера ерригача республике юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 25,1 центнер мара хьажкIаш ца яьхача метте «Назрановский» совхоза нов. О. Мальсагова хьалхле лелаеча механизированни звенос хIара гектара тIара 71,3 центнер яккхаро, Шаьла района «Джалка» совхозерча нов. А-С. Зармаева 66,7 центнери нов. Т. Джамалаева 65,3 центнери яккхаро, Ачхой-Мартана районерча «Лермонтовский» совхозерча нов. С. Чагаева — 62,7 центнер яккхаро, Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозерча нов. Я. Тимошенко — 60,8 центнер яккхаро.

Во лел республике хьайбай боахамаш дегIадоаладара гIулакхаш а. Цхьадолча боахамаша хьайбаши оалхазараши дебадаь доллашехьа а паччахьалкхенга дулх, шура, фуаш дохкара планаш кхоачашъяьяц. ХIанад из ишта? Из да, дукха доахан Iаьхар дисар, хьайбаш, оалхазараш дойтар, во кхабар; чурча гIулакхашта дукха хьайбаш доадар, шура харцахьа дIаахийтар, чурча ерригача торонех бизза пайда ца эцар бахьан долаш.

Iаламеи климатически хьалаш цаIаш долча моттигашка цхьабараша ялаташ, кхыйола культураш дика хьувкъаю, шоллагIа бараша уж во хьувкъаю, цхьабараша дуккха хьайбай продукташ йоах, шоллагIа бараша уж кIезига йоах, цхьабараша шоай балха заданеш кхоачаш а тIеххкоачаш а ю, шоллагIа бараша уж кхоачашъяц.

ГIулакхаш цу тайпара хилара керттера бахьан да юрта боахама кулгалдара юкъе доккхий кхоачамбоацараш хилар. Парте дуккхача райкомаша, райисполкомаша, юрта боахама органаша колхозий, совхозий боахамашта кIоаргга анализ а еш лерттIа доал дац. Хьайбашта мишта Iунал ду, уж мишта кхоаб, царна шортта кхоачам хиллал доакъар Iалашдаргахьажац. Дуккха пайда лургбола хьажкIаш, шекара свекла, кхыйола культураш е йиш йолча моттигашка кIезига пайда луш йола баьцаш, кен дIабув.

Къаьстта ала безам ба са нов. Попенко доал деча опытно-хьокхама боахамах. Цига кулгалдеш 10 Iилман болхло ва, цхьабакъда, балхаш лохача боараме лел. Ялаташ а тайп-тайпара культураш а дIае аьнна лаьттанна оттаьяча плана тIа хьажкIаш кIезига я, цо новкъарле ю хьайбаш дебадара. ДIадахача шера дайна а диа а хьайбаш паччахьалкхенна дIаденнарел кхозза дукхагIа да. Iалаьмате дукха котамаш ейнай, гулдаь фуаш лаьрхIача хIара яхкача котама 5 фуъ кхоач, хIара фуражни Iатта лаьрхIа лу шура 36 килограмм кIезигъялийтай. Цу тайпара кулгал даро 4460 эзар сом зе даьд.

Юрта боахама балха юкъера кхоачамбоацараш дIа а даьха тIайийца декхараш толамца кхоачашдара межрайонни управленеш дикача кадрашца Iалашъе еза, дикача хьокхамех нах дIакхетабе беза, боахама шерра юкъедахьа деза Iилманнеи техникаи карагIдаьннараш, колхозийи совхозийи творчески хьинар чIоаггIа айде деза.

ДIахо къамаьл даьча Грозненски ацетонови завода директора нов. **Пелевина** аьлар, нов. Н. С. Хрущева парте XXII-ча съезде ше яьча доклада тIа аьннад, парте ЦК лоархI, ялат, дулх, шура, кхыйола юртбоахама продукташ дукхагIа йоахилга — коммунизм хьалъяра керттерча декхарех цхьа декхар.

Из декхар кхоачашдара боккха лоархIам болаш да Iилма. Цо гучаьккхача B_{12} яхача витамина чIоагIа новкъостал ду хьайбаш дегIадоаладара а тоадара а. Из тел дукхагIа долча даькъе хьакхарчаштеи оалхазараштеи. Витамин B_{12} тийннача хьакхарчашта 10 дийнахь юкъера лаьрхIача хIаранена 749 килограмм тIакхийттай, ца тийннаращта 468 килограмм мара ца кхийттача. Витамин B_{12} 10—12 миллиграмм мара тоха езац 100 тонн болча фуъах. ДIадахача шера 500 миллиграмм из витамин йоаккхаргйола установка эксплуатаце дIаеннай Грозперча ацетонови заводе. 100 километр дIахьолга а лаьрхIача цу витаминага дIадодар 6,4 кепиг мара дац.

Укх шера 100 эзар хьакхеи 3,5 миллион оалхазараши кхеде декхар тIайийцад вай республикерча къахьегамхоша. Духхьала хьакхарч кхоабача юкъе из витамин яхьаро торо хулийтаргья 1000 тонн дулх дукхагIа даккха.

Цхьабола юрта боахама специалисташ а кулгалхой а ба Iилманна карагIдаьннар боахама юкъедахьа дага боацаш. Уж тайпа нах вайна юкъе а ба. Цар йоах B_{12} яха витамин юкъейолаш кхаьбача хьакхий дулх чаме хилац, оалхазараша ду фуаш IажагIа бос болаш а хул кIоригаш яхара пайдана а хилац.

Цу тайпара уйлаш йолаш, из лоархIамера витамин хьайбаш кхабара юкъехьолга мезгдоахаш ба юрта боахама министерства ветеринарни отдела заведующи нов. Деребазов, цу министерства керттера ветеринарни лор нов. Остапенко, министра заместитель нов. Журкин.

Цу витамино пайда луш хиларах шеко йолаш ба республика кулгалхой новкъостий Дороховии Слюсаревии а. Из гойт цу витаминах пайда эцара хьакъехьа хIанз а республике цхьаккха решени ца яро. Агитатора блокнота тIа январе нов. Слюсарева язъяьча, хьайбай боахам дегIабара хьакъехьарча статья тIа цхьаккха а хIама аьннадац цу витаминах.

Витамин B_{12} керда арадаьнна хIама дац. США цох шерра пайда эц. Латве, Литве, Украина республикаша из хьайбай боахама юкъеяхьара решени яьй. Вай республика Министрий Совето а гарггарча хана цу тайпара решени ярга дог доах аз.

КПСС ЦК мартовски Пленумо хьайбай боахам дегIабоалабара хьакъехьа яь решенеш а, вай колхозашеи совхозашеи тIайийца декхараш а толамца кхоачашдара чIоаггIа новкъостал дергда B_{12} яхача витамино.

Ше къамаьл де волалуш КПСС Наьсарен райкома секретара нов. **Хаматханова** белгалдаьккхар, хIанзалца хиннача юрта боахама кулгалдара системах колхозаштеи совхозаштеи бокъонца доалдаь ца хилар. Юрта боахама кулгалдара хIанз даьча хувцамаша торо хулийтаргья хIара колхоза, совхоза балхага хьажа, царна лерттIа доал де.

Шоай лаьтташка а хьежа 1962-ча шера дIадувча лаьттай структура хувца лаьрхIад районерча совхозаша. КIеззига мара дIаюврrьяц баьцаш. Ялатийнеи силосаи лаьрхIа хьажкIаш дIаювш дола лаьтта соахкарчул шозза дукхагIа хургда.

Укх шера эггара хьалха оаха дIаюврrья шекара свеклаи бобови культураши. Районе къаьстта теркам тIабахийтаб хьажкIашта. Цу гIулакха дIаболабаьб районерча дикагIболча хьажкIаш лелаерий Кусиева Зайдатеи Мальсагов Османеи опыт Iомаяра болх. ХIанз Iомаеш я из опыт. Районе вIашагIъеллай 414 звено.

Гурахьа ерригa зябь аха вIаштIехьдаланзар тха. Цудухьа укх бIаьсти аха дийзад дукха лаьтташ. ХIанзале аьхай 4 эзарнел совгIа гектар. ХIаьта 1-ча апреле деррига лаьтташ аьха а даргда тхо.

Соахка дика оттабаьбацар ялаташ дIайидеча пунктий болх. Кхоаяцар уж ялат сихха дIачуэца, укх шера кхы а дукхагIа ялат дIалургда тха районо. Цудухьа хIанззе а уйла е еза пункташка хьежа а ца везаш сихха ялаташ дIайийде вIаштIехьдаккхара.

Доккхий декхараш латт района хьалхашка хьайбай продукташ алсамъяхара а. Соахкарчул дукхагIа 15 процент шура, 36 процент дулх, 46 процент тха даккха дезаш да тхо. Из вIаштIехьдаргда сиха дегIадоагIа хьайбаш, масала, хьакхарч, оалхазараш дебадойя.

ДIахо нов. Хаматханова дувц фермашка механизаци е езилга. Нов. Трофимова ший доклада тIа тхона яь критика нийса яр. Ба а ба хьайбай продукташ яхарга дIабода мах сов лакха. Из лохбе тха вIаштIехьдаргда шурий-товарни фермашка механизаци йича.

Во латт районе селекционни болх. Цу гIулакха цхьаккха а новкъостал дац тхона опытни станце. Районе хинна искусственни осеменене пункт дIаяьккхай. Из, тхона хеташ, нийса дац.

Паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара йола хьалхарча квартала план 1-ча апреле кхоачашъергья оаха.

Районни партийни организаци, беррига къахьегамхой лаьрхIа ба юрта боахам дIахо а тоабара ерригa шоай говзал, низ тIабахийта.

„Сельхозтехника» республикански объединене начальника нов. **Аванесова** дийцар дIадахача шера объединене ший производственни задани дикка тIеххкоачашъяь хилар, хIаьта децентрализованни заготовкай чотах 425 эзар сома материально-технически база хьаяь хилар. Цул совгIа Грозперча предприятеша кийчъяь дукха оборудовани а кхаьчай колхозашкеи совхозашкеи.

Укх шера дукхагIа техника кхоачаргья республикерча колхозашкеи совхозашкеи. 400 совгIа комбайн, царех дуккха яраш хьажкIаш чуэцараш а йолаш, йоагIаргья, хIаьта хIанз йолаш я свекла дIаюв машинаш. Цхьабакъда, хIаьта а хIанзарча боарамо дикагIча агротехнически ханашка юрта боахама балхаш чакхдаха, цхьадолча юртбоахама доакъошка, къаьстта хьайбай боахаме, механизаци е йизза торо лац.

Дукха балхаш да механизаци е езаш. Из де вIаштIехьдалац эшаш йола техника кхоачамболлаш ца хилар бахьан долаш. Къаьстта дукха эш хьайбай боахаме механизаци яра йола техника. Кхоачамбеш яц лаьтта оаха трактораш. Во латт колхозаши совхозаши транспортни средствашца, авторезинаца Iалашъелга.

Боккха лоархIам болаш да, йоах дIахо нов. Аванесова, йолаш йолча техника доаггIача тайпара доал дар. Цу даькъе дукха кхоачамбоацараш да вай хIанз а. Йолаш йолча техниках бизза пайда эцац, технически уход лелаяц, профилактически ремонт яц, техника доаггIаш дола доал дац, хIаьта цхьайолча районашка овсарле йоацаш болх бу трактораша. Уж кхоачамбоацараш хиннадецаре хьокхамаш а кхыча тайпара хургдар вай.

Доккха кхоачамбоацар ларxIа дезаш да цхьайолча совхозашкеи колхозашкеи технически оборудоване учет ца лелаяр, йоаггIача хана цунна ремонт еш ца хилар. Цу даькъе дукхагIа бехке яр «Сельхозтехника» объединени я. ХIанз уж кхоачамбоацараш дIадахара тIехьа болх беш да тхо. ХIанз вIашагIйохкаш латт машинашта ремонт ю мастерскеш, цу мастерскешка ремонт ергья кхашкара балхаш деча хана а.

ДIахо нов. Аванесова дувц запасной оатхалаш кхоачамболлаш ца хиларах. 1960 шерарчул дукхагIа ехкай уж 1961 шера колхозашкеи совхозашкеи, бакъда, хIаьта а тоъам хиннабац. Цудухьа уж оатхалаш тоаеш, царна реставраци еш болх бе беза.

Техниках бизза пайда ца эцара а, механизаци юкъе ца йоалаяра а бахьан дукхагIча даькъе боаггIача тайпара кадрашца болх ца бар да, инженерийи механикийи бизза лоархIам бац. Машинодоильни аппаратий мастераш, кхыбола болхлой кийчбара гIулакх ледара леладу. Уж кхоачамбоацараш дIадоахилга вIаштIехьдаккха лерхI оаха. Межрайонни управленешка вIашагIйоаккаргья совхозий директораштеи колхозий председателаштеи юртбоахама машинай системаш хьехаргйола школаш. Юрташкарча къахьегамхошта новкъостал дара де мел доагIар дергда оаха.

Са хIанз 59 шу совгIа ха яле а, аьлар Ведана района Ленина цIерахча колхоза председатела нов. **Кибиева,** беррига низ тIабахийта къахьегаргда аз мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра. Юрта боахам цIенхаштта дегIабоалабар массане а декхар да. ХIара юртбоахама специалиста моттиг юрта я хIанз.

Тха колхоза ерригa коллектив хьамсарча парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара чIоагIа къахьегаш я. Колхоза экономика дIахо цIенхаштта дегIайоалаяра ерригa торонаш йолаш я. Керттердар да царех бизза пайда эцар. Тха лоаман колхозе а тIехь хIанзалца дIаювра дукха баьцаш. Из гIулакх кхы дIахо ла мегаргдац. Бизза, Iилмо яххача бесса, кхетамца пайда эца беза лаьттах.

Ленина цIерахча колхозе дукхагIа бар хьайбай боахам ба. ДIахо хьайбай боахам чIоаггIа дегIабоалабара шортта торонаш я колхозе. Оаха лаьрхIад укх гарггарча шин шера 5 эзарнега кхаччалца жаи 1300—1500-нега кхаччалца доахани дебаде. Из декхар, кхетамца болх вIаштIехьбоаккхе, кхоачашдулургдолаш да. Цхьабакъда, тхона дикка новкъостал эш. Тайптайпарча участкашка хьалъе езаш керда ворхI ферма я. Хьайбаш доажаде колхоза доалахьа тоъал лаьтташ дац. Цудухьа оаха дех цу даькъе тхона новкъостал дар.

ЧIоагIа лоархIаме да юрта боахаме дика кийчъяьи тешамеи кадраш хилар. Колхозашкеи совхозашкеи къахьегаш бола специалисташ хила беза, хIанз шоашта хьалхашка латта декхар дика кхетадеш а, хIаьта из толамца кхоачашдара беррига низи хьаькъали оарцагIдаьккха къахьегаш а.

Вай партеи правительстваи доккхий а сий дола а декхараш оттадаьд юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка укх гарггарча 20 шера кхоачашдара, аьлар къамаьл даьча Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза директора нов. **Дышниева.**

ДIадахача шера паччахьалкхенга хьажкIаш, шекара свекла, баьца дaараш, иштта кхыйола продукташ йохкара план кхоачашйир совхозо. ХIара гектара тIара чуийцар 17,2 центнер ка бола ялат, 210 центнер шекара свекла. Кхоачашйир паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план а.

Ала дезаш да совхоза балха юкъе дукха кхоачамбоацараш долга. Совхоза кулгалхой бехка дукха хьайбаш дайнад укх тIеххьарча хана.

Массехк дош ала безам ба са кадрех а. Духхьала цхьан шера совхозе хувцавеннав 4 керттера бухгалтер, 4 керттера ветеринарни лор, 3 керттера зоотехник. ХIаьта цхьа агроном вар совхозе. Из а хьокхама боахаме дIавигав. Республикански органаша лерттIа терко яц кадраш йоаггIача тайпара дIа-юха хьожаяра. Тха совхоза жена хий тоъац. Оаха дех кхоачам хиллал хий хургдолаш хьалдеш латта канал сихагIа йистедаккхар.

Хьалха дIаювш йола культураш дIайийна даьннад тхо. ВIашагIъехкай звенош. Царна тIачIоагIъяьй техника, лаьтташ. Iана хана звеношка агротехнически занятеш хиннай. Укх шера оаха лаьрхIад хIара гектара тIара 50 центнер хьажкIаш, 250 центнер шекара свекла, 100 центнер баьца дaараш чуэца. Уж декхараш кхоачашде вIаштIехьдаргхиларах дог тийша ба совхоза къахьегамхой.

Доазол дехьара

Герз дIадаккхара йолча Комитете

ЖЕНЕВА, 22 март. **ТАСС-а специальни корреспондента А. Кислова** хоам бу:

Итале викало, кхыча мехкащарча гIулакхий министра заместителал К. Руссос председателал а деш, къамий Женевски Двореце ялхлагIа заседани хилар герз дIадаккхара йолча 18 паччахьалкхен Комитета. Комитето къоастаде лерхIача дешай хьакъехьара шоай правительствай политика хьайовзийташ заседане къамаьл дир Польша, ОАР-а, Эфиопе, Бирма викалаша.

Комитета членашта тIалатта бехктокхамера гIулакх белгал а даьккха, Польски Халкъа Республика кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. Рапацке аьлар, Польша делегаце йизза къоабалъю Комитета болх бокъонца деррига юкъеозаш оттаьча, герз дIадаккхарах долча дерригача дешай еррига комплекс чулоацаш йолча проекта тIа бегIа хила безарах йола уйла. Иштта документ да, белгалдаькхар цо, Польшацеи кхыча союзни мехкащеи консультаци яьчул тIехьагIа Советски Союзо оттаяь цIенхаштара дуненъюкъара тIахьожам болаш массане деррига герз дIадаккхарах йолча договора проект.

Къамаьл хаддаш дIахо Комитето бе беза болх ше бувцаш, ПНР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра хьаллаьцар керттера декхар — массане деррига герз дIадаккхарах дола договор оттадар — кхоачашдарца цхьана ядерни герзаш тахкар дIакъовларах дола дош дувца доладе аьнна йола предложени, хIаьта иштта атомни герз доаца зонаш хьаярах, шоайла вIашдухьаларча паччахьалкхений группашта юкъе тIом болаберг ца хиларах йола пакт оттаергхиларах, ядерни герзаш доаржадар дIадаккхарах йола предложенеш, паччахьалкхенашта юкъера кхохкам мелбара тIаерзаяь кхыйола предложенеш.

Къамаьл даьча ВIашагIкхийттача Iарбий Республика кхыча мехкашцарча гIулакхий министра М. Фавзе дош делар, де лаьрхIа юкъара гIулакх — массане деррига герз дIадаккхар кхоачашдара болх бе кийча я са делегаци аьнна.

Цул тIехьагIа къамаьл дир Эфиопеи Бирмаи викалаша. Цар а иштта белгалдаьккхар герз хьадар дIадоаккхилга данза даргдоацаш гIулакх хилар.

Заседани йистейоаллаш Инде викала, кхыча мехкащарча гIулакхий министра К. Менона аьлар, Комитета викалаша Комитета балха юкъе дакъа лацара Франци тIахьеха аьнна.

Цул тIехьагIа председатель волчо хоам бир, селханарча официальни йоацача заседане ядерни герза тохкам бар дIадаккхарах йола соглашени оттаяр духьа СССР, США, Великобритане (иштта Франце, нагахь из дакъа лаца раьза хуле) викалех подкомитет вIашагIйолла соцам баьб аьнна. Из соцам чIоагI а баь, кепа йоазонна лаьрхIа лоацца коммюнике тIаийцачул тIехьагIа заседани дакъайлар.

ООН КХЕРАМЗЛЕН СОВЕТЕ

НЬЮ-ЙОРК, 22 март. **ТАСС-а корреспондента Н. Туркатенко** хоам бу:

Кубай хьакъехьа агрессивни политика а лелаеш, ВIашагIкхийттача Штаташа гуччахьа могаяц тайп-тайпара системаш йола мехкаш машаре дахара принцип аьнна, белгалдаьккхар селханарча заседане Румыне Кхерамзлен Совета викала М. Хашегану.

ООН Устав гIожача тайпара толхадеш санна американски паччахьалкхений Организаце ший Устав толхадар хьахьокхаш йола, США беча Iоткъамах Пунта-дель-Эсте Кубана духьала яь решенеш законах хиларах йола ший заключени ялар Кхерамзлен Совето халкъашта юкъерча суда могадарах йола Куба правительства требовани Кхерамзлен Совето ювца пхелагIа ди да.

Румыне викало йизза хьаллаьцар Куба правительства требовани. Цо белгалдаьккхар, Кхерамзлен Совет ВIашагIкхийттача Штаташа, шоай хьашташ бахьан долаш, дIа-юха ца ласташ ООН Устав а паччахьалкхенашта юкъера бокъо а телхаярах долча дешашка цIенхаштта хьажа декхарийла хилар.

Куба правительства требовани хьаллаьцар ВIашагIкхийттача Iарбий Республика викало. Цо аьлар, селханарча Кхерамзлен Совета заседане Кубас йоалаяь резолюци голосовани е оттаяра ше кийча хилар. (Кхерамзлен Совета процедурни бокъонех Совета член воацачо йоалаяь резолюци голосовани е оттае йиш яц духхьал Совета члено дехарах мара).

Гана викала Квейсон-Секке, аьлар, шийна хетачох, Кхерамзлен Совет декхарийла я паччахьалкхенашта юкъерча судагара ООН Устав 41, 42, 53 статьяш тIа дувцаш дола низ бара гIулакхаш бокъонца дашхар деха.

Кубана духьала шоаш леладу гIулакхаш паччахьалкхенашта юкъера бокъо гIожача тайпара телхаеш хиларах Кхерамзлен Советага халкъашта юкъерча судага кхайкарал ца дайта гIертача ВIашагIкхийттача Штатий никъ бокъонца хьаллаца эттар Ирланде викал.

ЦIИЙ IОУХИЙТАШ АЛЖИРЕ ЛЕЛАДУ ГIУЛАКХАШ СОЦАШ ДАЦ

ПАРИЖ, 22 март. (ТАСС). Сен-Дени-дю-Сиге (Орана къулбехьенмалхбоалехьа улла моттиг) «Герзаш кхувсаш даьча довнах» 48 саг веннав. Уж берригаш а алжирцаш ба. Царна юкъе дукха кхалнах а ба.

Цхьабакъда, эггара цIенхашттара хIамаш, белгалдоаккх агентства, Оране хиннад. Оранерча европейскии Iарбийи кварталашта юкъерча доазон тIа оасовцаша зданей балконаш тIара топаш йийттай юхе гIолла тIехбувлача Iарбаштеи городе порядок оттае гIертача французски салташтеи.

«Ультро» орански порта юххе автоматаш йийттай алжирерча докерашта. Вийнав 10 алжирец, дукхханешта човнаш хиннай. Царна юкъе кхалнахи бераши да.

Йолаш йолча сведенех, хоам бу АФП, французски эскаро къизача тайпара тоIабаьб Руибе (город Алжира юххе) хиннача халкъа демонстраце дакъа лаьцараш. Виъ саг вийнав, 24 сага човнаш яьй, царна юкъе ши кхалсаги 9 шу даьнна цхьа бери да. «Радио люксембург» корреспондента хоам беча тайпара, миномета даьча довнах город Алжире 14 саг ве а вийнав 74 сага човнаш а яьй. КIийленаш яри нах боабари вIашагIделла хиннад «ультро» кхыча моттигашка а. Оасовцаша массанахьа а пенаш тIа дIатIалетаю иштта йоазув тIадола листовкаш: «Берригаш а чуозаш йола мобилизаци. Герз караэца гражданаш! Улицашка гIолла шортта лел «ОАС» яха йоазув тIаяздаь зигаш пхьарсех доахкаш бола фашистски баьрелгаш тIабагIа, громкоговоритель йоалла автомашина. «Ультро» тIахьех «моастагIий низаш гIелдара».

Сабlарз даларах тарра сихдаь дувц США бомбаех лечкъа моттигаш хьаелгах дола хабараш. Бомбаех лечкъара моттигаш хьалъярах Iалаьмате дукха пайдаш доах промышленникаша.

(Газеташ тIара)

— Хэлло, Джо! дийнабараш дIабохкар дукха а пайданагIа да хьона, байнараш бохкачул.

В. Птицына сурт.

ТАСС фотохроника.

Курски синтетически хьоасий завод семилетка эггара йоккхагIчарех гIишло я. Предприяте хьалхара очередь геттара сиха хьалъяьй. Курски лавсан оалаш бола синтетически керда хьоаса бокъонца долча тхал вогIа ца хиларал совнагIа дуккха а дикагIа ба. Лавсанах даь кIада геттара чIоагIа хул: додаш хилац, бесаза далац, тIоадал новкъа хилац, неца латац. Технике а чIоагIа накъабоал курски лавсан. Цох пайда эц геттара чIоагIа йола шинни корд, химически промышленностана эша фильтраш, аьшкасаьрга изоляци яра.

Сурта тIа: мехкарча кIадаш деча предприятешка дIадахьийта хьоасий кийчдеш боахк лавсана сортировщицаш Н. М. Беляеваи Н. В. Дитяткинаи (аьттехьа).

О. СИЗОВА сурт. **ТАСС фотохроника.**

ЦХЬАККХА А КIОРИГ ЦА ЙОЛИЙТАШ

Укх тIеххьарча диъ — пхе шера баьча балхага со юха хьежача из ха зехьа а ца йовш сай къахьегамо вай халкъа, дукха езача Даьхенна цхьабола пайда бенна хиларах къаьстта чIоагIа гIоздоал са дог.

«Лермонтовский» совхоза цхьоалагIча отделене коа тIарча оалхазараштa гIулакх деш я со укх тIеххьарча хана. Оалхазарашта гIулакх де йолаеннача дийнахьа денз сайна моггача бесса болх вIаштIехьбаьккха къахьегаш хьайоагIа со, хIана аьлча, деча гIулакхага хьежжа мара хургбац цар хьалуш бола пайда а.

Айса царна деш дола гIулакх данман зоотехнически хьехамца ду аз, оалхазараш дийнахьарча распорядкахи оттаьча рационахи кхоаб.

ДукхагIа йолча хана котама кIоригаш кхееш хиннай со. ХIанз а я со уж кхееш. КIоригашта деш дола гIулакх массайолча оагIорахьа нийса, вIалла а гIалат ца воалаш де деза, хIана аьлча, из гIулакх ишта ца дича зIамига кIоригаш цамогаш хилар а йовр а кхерам ба.

ДIадахача шера вIаштIехьдаьлар са 95 процент кIоригаш ца йойташ хьалкхее, аьнна, тIаийца декхар тIеххоачаш а деш, 98,4 процент кIоригаш хьалкхее. Мишта вIаштIехьдаьннад цу тайпара толамаш даха?

Из вIаштIехьдаьннад лакхе аьннача бесса зоотехнически хьехамца царна гIулакх дарах, йоагтIача бесса дийнахьара распорядоки рациони оттаярах. ДIадахача шерачул дикагIа да тха хьалаш укх шера, дукхагIа йоакхо ю тхона эшачун совхоза а отделене а специалисташа.

Тайп-тайпара да оаха кIоригашта тела доакъар. КIоригашта боккхача пайдане бола хьонк тел оаха. Хьонкаца дукха витаминаш я, цар кIоригий дегIацара зенера микробаш йоаю, че цIенъю. Цул совгIа кIоригаш сихагIа дегIайоалаю. Царех котамаш хинначул тIехьагIа дукхагIа фуаш дайтара чкъаьран даьтта, фуаш, шура, пенициллин, хIаьта йоаггIача боарамах Iов, жувр, комбинированни кхача тел.

Цу тайпарча доакъарца дийнахьа ялхазза кхоаб аз уж. Кхозза керда хий дотт. Дийнахьа кхозза цIенъю помещени а, полкаш юл, кормушкаш цIенью, кIалхьарцар хувц.

Делкъийга 12 сахьат даьлча денз 13 сахьат даллалца дикагIа салаIийтар духьа кораш баьд а дийя салоIийт оаха кIоригашка. КIоригашта чIоагIа пайдана да температура боарамах хилийтар а. Иштта цу помещенешка кIоригаш хьаяьхача хьалхарча дийнахьа денз цар 20 ди даллалца 29 градусагара яьнна 26 градусага кхаччалца температура хулийт оаха, хIаьта 20 денгара яьнна 40 денга йовллалца 18 градусага кхаччалца лохъю оаха температура.

Укх шера 19 феврале денз доладеннад тхо котама кIоригашта гIулакх де. Аз доал деча группе 2300 кIориг я. Царех тахханалца цхьаккха а еннаяц, аз къовсам лоаттабу кхы дIахо йодача хана а цхьаккха кIориг ца йолийташ уж хьалкхеяра. Из декхар кхоачашде а хьожаргья со.

ЧIоагIа дегаш раьза хинна Iомаяьй оаха КПСС ЦК мартовски Пленуме новкъоста Н. С. Хрущева яь доклад а цу Пленума решенеш а. ЦIаккха ца хиннача тайпара юрта боахам дегIабоалабе яхача Никита Сергеевича дешаша вай декхарийла ду кхы а чIоагIагIа, кхы а хьинарегIа къахьега, кхы а доккхагIа толамаш даха.

Л. ЦУГАЕВА,

Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза оалхазараш леладер.

ЛОАРХIАМ БЕШ ЛЕЛАДУ СМОТРА КИЙЧО ЕЛГА

МагIалбике ейза ца Iеш республике а йовзаш я Долакоарча культура ЦIен художественни самодеятельноста коллектив. ХIара шера дакъа лоац цу коллективо художественни самодеятельноста республикански смотре, хIаьта хьалхара моттигаш йоахача коллективашца хулаш хьа а йоагIа. Масса хана Сийлен грамоташ тийннай цу коллективана а дуккхача цунца дакъа лоацаш бараштa а. Цо хьахьокх культура ЦIен художественни самодеятельноста коллективо ший болх хадданза а планах а беш хилар, хIара цунца дакъа лоацаш мел волчо ший говзал хадданза лакхъеш хилар.

Укх шера а республикански смотр хургья аьнна хоам баьчул тIехьагIа культура ЦIен директор Солтукиев Салауддин керте латтача культура ЦIен совето лаьрххIа план а оттаяь дIаболабир смотрага кийчо яра болх. Белгалде доагIаш да самодеятельносте дакъа лоацаш йолча шовзткъа совгIа саг юкъеволаш йолча коллективацарча хIаране цу гIулакха боагIача тайпара лоархIам баь хилар. Драмкружок йолаелар «Нагахьа санна дIахайча» яха Чеховскаяс язъяь пьеса кийчъе, танцевальни кружок — кагирхой халхар, «Жа Iун халхар», «Шин везарга халхар», хIаьта вокальни группа — партех дола илли (нохчийи хIирийи меттала) кийчде. Солистка Казиева Люба «Лакха лоамаш» яха илли кийчде йолаелар. Иштта хIаране доаггIача тайпара дакъа а лоацаш тIагIертта къахьегаш, смотрага кийчлуш хиннай культура ЦIен самодеятельноста коллектив тIеххьарча хана.

Дукха къахьийгад художественни кулгалхо волча А. Кортоева самодеятельноста болх дикагIа вIаштIехьбаккха, кийчъеш йола номераш дикагIа шаьръе гIерташ. Из декхар доаггIача тайпара кхоачашдаьд цо а ерригача коллективо а. ХIанз самодеятельносте дакъа лоацаш вола хIаравар дог тийша ва смотре доаггIача боараме дакъа лаца шоай вIаштIехьдарг хиларах.

Тахан хулача МагIалбика города художественни самодеятельноста смотре дIахьокха тайп-тайпара 12 номер яхьаш енай Долакоарча культура ЦIен самодеятельноста коллектив. Дог даха деза цу тайпара дукха самодеятельноста коллективаш вIашагIкхийттача толамца шоай гIулакх чакхдоахаш хиннача цу коллективо тахан а дика толамаш доахаргхиларга, хIаьта нийсденна кхоачамбоацараш дIа а даьха дикача кийчонца республикански смотрага из кхоачаргхиларга а.

С. СУЛТАНОВ.

ЛадувгIа радиога

25 марта: 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.30 — ашарий антракт; 7.35 — «Ленинан некъ» газета обзор; 7.50 — хоамаши передачай программеи; 8.20— «Сердало» газета обзор; 8.35 — художественни самодеятельноста концерт; 16.00 — пионераштеи школьникаштеи передача (эрсий меттала); 16.25 — концерт; 16.40—16.55 — беседа: «Хувцаш баьцаш ювш лаьтта лелaдара система мегаргйоацаш хилар» — (эрсий меттала); 16.55 — 17.00 — ашарий антракт; 17.00—17.15—Москвера трансляци; 17.15 — 18.00 — тIемахой заявкех концерт.

УКВ

9.15 — «Коммунисташ хьалхагIа гIо!» — концерт — ашараш; 9.39— «Незнайкий приключенеш», «Незнайка путешественник» — радиоспектакль (бераштa лаьрхIа передача); 18.30 — Осипова цIерахча Паччахьалкхен эрсий халкъа оркестра концерт; 19.20 — Халкъа инструментий оркестраца баяна лаьрхIа концерт; 19.38 — нохч-гIалгIай ашарий концерт; 20.12 — «Слепое счастье» яхача спектакла радиокомпозици; 21.40 — «СалоIача сахьаташка» — концерт.

26-ча марта: 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Тха микрофона хьалхашка» — передача (эрсий меттала); 16.00—СССР-а халкъий ашараш; 16.25 — «Вай лоалахошка» — передача (гIалгIай меттала); 16.40 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 16.50 — промышленноста болхлошта передача (гIалгIай меттала); 17.05 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.20— «Политически вахара борта дехьа» — передача (нохчий меттала); 17.35 — ашарий антракт; 17.45 — юмористически дувцараш (эрсий меттала); 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «Кердача толамашка» — очерк (эрсий меттала); 18.30 — халкъа турпалхоех иллеши ашараши.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.
Йоккха зал — **«Тха улица».**
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
ЗIамига зал № 1 — **«Тха улица».**
Долалу: 8.30. 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
ЗIамига зал № 2 — **«Аз лех хьо».**
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.
ЗIамига зал № 3 — берий сеанс **«Лай аьла».**
Долалу: 9.30, 11.30.
«Дии сердалои».
Долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30,
«Родина» яхача кинотеатре.
Берий сеанс — **«Хала ираз».**
Долалу: 9.
«Тха улица».
Долалу: 10.45, 12.30, 2.15, 4. 5.45, 7.30, 9.10.
ДIаьхдаь сеанс — **«Сухумера Батуме кхаччалца».**
Долалу: 9.10.

КОЛХОЗА БОАХАМ КХЫ А ТОАЛУРГБОЛА ШУ ДА ЕР

Юртбоахама продукташ укх шерре а алсамйоахилга Iалашдара тIахьехаш йолча КПСС ЦК мартовски Пленума решенеша къаьстта чIоагIа къахьегама хьинар айдаь, семилетка диълагIча шера кхашка а хьайбаш кхоабача фермашка а доккхий толамаш дахара чуийнна къахьегаш ба хIанз Сунженски района «Победа» яхача колхозера къахьегамхой.

КПСС ЦК Пленума сийленца накъа баха кийчлуча хана доккха декхар тIаийцар колхозхоша: хьайбашкара йоала продукташ паччахьалкхенга йохкара хьалхарча кварталера план 5-ча марта кхоачашъе. Шоай дош сийленца кхоачашдир цар: Пленум хьаеллача денга шолхленца кхоачашйир паччахьалкхенга дулх дохкара план, тIеххкхоачашйир шуреи фуаши дохкара планаш.

Из хьалхара толам баккхара доккха беркат даьлар дояркай Ч. Дерябинай, К. Никитинай, Е. Коссовай, Л. Котельниковай, Е. Гилиевай балхах. Укх шера хьалхарча бетташка хIара Iатто дийнахьа луш йола шура 10 литрага дIакхоачайир цар. Иштта дика балхаш дир хьакхарчи котамаши кхоабача бригадаша а. Цу бригадашка балхаш къаьстта дика ду йоккхагIа йолча свинарка Н. Криволаповас, свинараша-механизатораша М. Чечелева, И. Демьянова, йоккхагIа йолча птичницас Л. Копаневас.

Цхьабакъда, уж юртбоахама продукташ сихха алсамъяхара колхозхоша дIаболабаьча къовсама хьалхара юхьигаш мара яц. Из къовсам кхы а чIоагIагIа лелабу кхашкара балхаш деш болча къахьегамхоша. Къаьстта белгалдаккха деза, Пленума документаш ларде а лувцаш колхозхоша шоай болх беш хилар.

Къаьстта дукхагIа уйла тIаяхийтай укх шера лаьттах дикагIа, нийсагIа пайда эцара. ДIайийна беркатегIа йола культураш дика хьувкъаргйола лаьтташ баьцаш дIа а ювш бизза пайда ца эцаш дадийташ моттигаш нийслора хьалхагIа. Магар, суданка яхараш санна йола баьцаш хьайбашта эшаш-м я, цхьабакъда, 1200 гектар совгIа лоамашкара даьгIенаш хилча, из гIулакх кхыча тайпара, колхоза боахама пайданагIа хургдолаш вIаштIехьдаккха йиш яр. Парте кертах баьккха из керда никъ хьаллаьцаб хIанз кхашкара балхаш деча къахьегамхошеи специалисташеи: севооборотах кхашка вIалла ца а ювш, баьцаш дIаювргья тракторашца аха тарлургдолча лоамашкарча лаьтташ тIа. Цу гIулакха лаьрхIа 700 гектар лаьтта оахаш я хIанз низ бола трактораш. Ялатийна пайдана доацача цу лаьтташ тIа баьцаш дIаеро торо хулийт дикагIа дола лаьтташ ялаташта мукъа а доалийташ, доакъарийца хьайбаш Iалашде.

Культураш дIаювча лаьттай структура эргаяккхара даькъе Н. С. Хрущева баь хьехам а КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш а ларде а лаьца, укх шера дукхагIа дIае лерхI оаха дика хьувкъаши беркатегIеи йола культураш. Духхьала ялата лаьрхIа дIаювргья 750 гектар хьажкIаш — соахкарчул 170 гектар дукхагIа. Ужжал хьажкIаш я силоса дIаювргьяраш а.

Квадратно-гнездови хьисапе хьажкIаш дIаювш йола 15 сеялка я колхозе. ХьажкIаш дIаера гIулакх Iомадеш йола курсаш а яьха, 10 тракторист ва. Цох торо хургья хьажкIаш дIаера болх ханнахьеи дикеи чакхбаккха а алхха квадратно-гнездови хьисапе мара уж дIа ца е а. ХьажкIашцара балхаш дика довзаш бола Н. Трибунцови М. Жидкови керте латтача механизированни звеноша дергда цу дерригача лаьтташ тIа балхаш.

Зернобобови цхьайола культураш хIанззехьа а дIайийна даьннад тхо. КПСС ЦК Пленум болх беш йолча деношка тракториста С. Бакченкос дIайийр 42 гектара тIа горох. Цул тIехьагIа кхы а дIайийнай чина, доакъарий кхеш.

Дог гIаддугаш дика лел бIаьстан юххье кхашка деш дола балхаши юххьанца ювш йола культураш дIаери. Ши эзар гектар хинна ца Iеча, укх шера керттера культураш дIае езача лаьтта шин дийнахьа тIоадал дIакъайлар тракторно-полеводчески шинна а бригадо, ший ханнахьа кийчдир зернобобовии коартолаши дIаювргйола лаьтташ, хIаьта хIанз, уж дIайийна а яьха, хьажкIаши гидуаргаши дIаювргйолча лаьтта хьалхара культиваци яьй колхозхоша.

ХIара агрегатах бизза пайда а эцаш, овсареи дикеи ду шоай балхаш трактористаша. Кхашкара бIаьстан балхаш дIадоладенна бутт гаргга ха я. Цу юкъагIа цхьанна дийнахьа цхьаьцаI агрегат йисаяц дийнахьара балха норма кхоачаш ца еш. ЦхьоалагIча тракторно-полеводчески бригадерча трактористаша - комсомольцаша Маковкин Виктора, Выродов Анатоле, Коннов Петра, коммуниста Я. Надейкина, шоллагIча бригадерча Кишов Анатоле, Ермоленко Валентина, иштта кхы дукхханеша а хIара денна 130—140 процент кхоачашъю шоай балха нормаш, цу тIа а цар болх тIехдика а лоархIаш дIаийбу воккхагIча агронома А. Тимощенкос.

Укх шера ханнахьа яьннача бIаьстенна дикача кийчонца накъа баьхкар колхоза баьца даараш леладеча бригадай членаш а. Помидорий, кабуца, кхыча баьца даарий рассада геттара дика хьалтIа а яьнна 1800 гаргга парниктий рама я цу бригадай. Денна хIара бригадера 40—50 саг хул парникашка балхаш деш. ХьалхагIа ишта дацар.

Вай парте юрта боахамерча къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара тха артела колхозхоша деча балхех цхьадола дакъа мара дац укхаза вай дийцараш. Цу даькъе кхы а геттара дукха да хIара бригаде, хIара ферме деш дола балхаш. Дикка тоаденнад балхашта коллективни кулгалдара гIулакх а. Кхашкара балхаш дIадоладелча денз хIанзале а парткомеи колхоза правленеи заседанешка шозза дийцад балхаш тIа гучадийнна кхоачамбоацараш, белгалдаьхад уж дIадахара наькъаш.

Къаьстта ший тайпара белгало йолаш бIаьсти я ер: цIаккха а ца хиннача тайпара чIоагIа хьинар лакхденна ба колхозхой. Юртбоахама продукци алсамъяхара лоаттабеча къовсам тIа колхоза беррига боахам кхы а дукхагIа тоалургбола шу да ер.

Н. ЕЗИКОВ,

колхоза партийний организаце секретара заместитель.

СЕРДАЛО
4-гIа оагIо, 25 март, 1962 шу.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15, Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозний, Революце проспект, 30/3.
Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ05043 Заказ № 1555.